

Η ΑΙΓΑΙΝΑΙΑ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

• ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΔΟΤΙΚΗ.

« Εἰ γάρ λαθόν ἔκπτως δ, τι δύναται τίς
Χρυστὸν, διέλθει τοῦτο, καὶ τοὺν φέροις
ΠΑΤΡΙΔΙ, κακῶν ἀντιπόλεις ἐλαπόνητοι.
· Παρόμεναι, τοδέπου εὐτυχεῖν αὐτούς.»

ΕΥΡΙΠΙΔ. Φάίνιο. στίχ. 1022-1025.

Αριθμ. 5.

1831.

Αύγουστου 15.

Α.

ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

σοχασμοὶ περὶ συντάξεως η διοργανισμοῦ τῆς κοινῆς
εκπαίδευσεως ἐν γένει.

Εξετάζοντες τὰ περὶ διοργανισμοῦ τῆς κοινῆς ἐκπαίδευσεως, φαίνεται ἀναγκαῖον νὰ στοχασθῶμεν πρότερον θεοῦται καὶ πόσων εἰδῶν εἶναι αἱ ἀνθρώπιναι γνῶσεις ἐκ τούτους ἐμποροῦμεν νὰ κατανοήσωμεν πῶς συμφέρει, κατ' αὐτὰς τὰς γνῶσεις, νὰ συντάσσεται, καὶ ή κοινοδιδασκαλία πρὸς χρησιμωτέραν καὶ κοινωφελεσέραν ἐκπαίδευσιν τῶν διδασκομένων. Έδῶ δῆμος δὲν ἔχομεν γιλ ἐξετάσωμεν κατὰ τὸ παρὸν τοὺς ἄλλους σοχασμοὺς τοὺς ἀναφερομένους εἰς τὰ περὶ κοινοπαιδείας θεωρούμένης φι πρὸς τὸ έδος τοῦ πολιτεύματος, ἀλλὰ θέλομεν λαλήσεις ἐν γένει περὶ συντάξεως τῆς δημοσίου ἐκπαίδευσεως κατὰ τὰς γνῶσεις, τὰς ὅποιας ἀπόκτηται ὁ ἀνθρώπινος νοῦς, καὶ τὰς χρησιμεύουσας εἰς τὸ εὖ καὶ καλῶς ζῆν τοῦ πολιτισμένου ἀνθρώπου κατὰ τὴν δόποιαν κατέχει τάξιν εἰς τὴν κοινωνίαν. Ισως κατόπιν σοχασθῶμεν τὴν κοινοπαιδείαν καὶ ὡς πρὸς τὸ καθέν εἶδος τῶν πολιτευμάτων. Οἱ δὲ παρόντες σοχασμοὶ κοινοποιοῦνται χάριν τῶν ἀναγνωσῶν μας ἀπαράλλακτοι σχεδὸν, ὅποιοι καὶ ἐγράφθησαν

πρὸς ὄλγων χρόνων εἰς τὸ Γ' τμῆμα τοῦ περὶ Πολιτειῶν συγγράμματος, τοῦ ὑποίου τὰ δύο τμήματα ἐτυπώθησαν πρὸς καιροῦ εἰς Παρισίους, καὶ τὴν σήμερον εὐρίσκονται εἰς χεῖρας πολλῶν ὁμογενῶν μας.

Ολας τὰς γνώσεις, τὰς ὄποιας ἐπιδέχεται ν' ἀποκτησῃ ὁ ἀνθρώπινος νοῦς, δυνάμειχα νὰ κατατάξωμεν εἰς τρεῖς γενικὰς κλάσεις· εἰς μίαν μὲν ὅσας ἀποκτᾶ ὁ ἀνθρωπός σπουδᾶσιν ἑαυτόν· εἰς δευτέραν δὲ, ὅσας ἐρευνῶν τὰ ἔκτὸς ἑαυτοῦ σώματα· καὶ εἰς τρίτην, ὅσας διὰ τῆς σκέψεως καὶ τοῦ συλλογισμοῦ συνάγων ὡς συνεπείας ἐκ τῶν δύο προτέρων, προσαρμόζει εἰς τινα σκοπὸν πρὸς ἴδιον τοῦ ὄφελος. Ολαὶ δ' αἱ γνώσεις αὗται συνδέονται πρὸς ἀλλήλας ὡς κύκλος καὶ συνέγονται ὡς καὶ τὰ συγατικὰ σημεῖα τούτου συναλληλαγόντας· ὡς ἀπεικάσθησαν ὑπὸ τοῦ Καρτεσίου, συγχρητίζουσι δένδρον, τοῦ ὑποίου αἱ μὲν ῥέας παραστήνονται μὲν τὰς ἐκ τῆς σπουδῆς τῶν ἴδιων ἡμῶν δυνάμεων προερχομένας γνώσεις· τὸ σέλεχος συσήνεται ἐκ τῶν γεννωμένων ἀπὸ τὴν παρατήρησιν τῶν ἔκτὸς ἡμῶν· οἱ δὲ πρέμνοι ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν συνεπειῶν τῶν προερχομένων ἐκ τῶν δύο ἀλλών (I).

Τοῦ πρώτου εἰδούς αἱ γνώσεις, τὰς ὄποιας δυνάμειχα νὰ ὀνομάσωμεν ἀρχικὰς καὶ θεμελιώδεις, ἐπειδὴ εἶναι ἀρχὴ καὶ βάσις τῶν ἀλλών, προέρχονται ἀπὸ τὴν σπουδὴν ἴδιωτήν των, αἱ ὄποιαι ἀνήκουσιν εἰς τὸν ἀνθρωπὸν αὐτὸν· εἶναι δὲ αὗται, ὅσαι, ἔχουσαι ἀντικείμενον τὸν ἐνδιαθετὸν, καὶ προφορικὸν, καὶ γραπτὸν λόγον, μᾶς διδάσκουσι πῶς συλλογίζωμεθα, πῶς ἐκφράζωμεν τὰς ἐννοίας ἡμῶν, ἢ τὰς παραστήνωμεν εἰς τὴν ἀκοὴν ἢ εἰς τὴν ὄρασιν διὰ μέσων ἐπιτηδείων. Εἰς τοῦτο τὸ εἶδος ἀνήκουσιν ἡ Ἰδεολογικὴ, ἡ Ψυχολογία, Δογματικὴ, Διαλεκτικὴ, Ρητορικὴ, Ποιητικὴ, Γραμματικὴ, Μουσικὴ, Ζωγραφικὴ, καὶ αἱ λοιπαὶ γνώσεις, αἱ συσήνουσαι τὰ λεγόμενα κυρίως Γράμματα, ἢ τὴν Φιλολογίαν καὶ τὰ ἐγκύκλια μαθήματα.

Τὰς δὲ τοῦ δευτέρου εἰδούς ἀποκτῶμεν συχατάσμενα τὰ ἔκτὸς ἡμῶν σώματα καὶ τὰ φαινόμενα τῆς φύσεως· τούτεστιν ἐρευνῶντες τὰς ἴδιωτητας αὐτῶν, τὰς ἀλλοιώσεις καὶ τὰς αἰτίας τούτων, τὰς

(1) Idem Descartes, principes de la philosophie, à la préface, p. 24. Édit. de Cousin, à Paris, 1824.

γνήσεις ἢ τὰς ἐνεργείας, ὅσας ἔχουσι πρὸς ἀλλῆλα καὶ πρὸς ἡμᾶς μάτους, τὸ εἶδος, τὸ μέγεθος, τὴν φύσιν των, καὶ ὅσα ἄλλα δύνανται νὰ μᾶς τὰ κατατήνωσι γνωστὰ καὶ εὐδιάκριτα. Ἐπειδὴ δὲ τὰ παρατηρούμενα εἶναι ἀπειρά καὶ πολυειδῆ, ὁ νοῦς, διὰ νὰ περιλάβῃ εὐχρινῶς ὅλας τὰς ἐξ αὐτῶν γνώσεις, λαμβάνει ἐκ τῶν ἀρχικῶν ἐν βοήθημα δύναμαζόμενον μέθοδον, διὰ τῆς ὄποιας συνάπτει καὶ συναρμολογεῖ αὐτὰς τακτικῶς καὶ εὐλήπτως εἰς διαφόρους τάξεις, ὡςε νὰ συνάγῃ ἐξ αὐτῶν πορίσματά τυγα ἢ ἀξιώματα κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἡττον γενικά. Αἱ γνώσεις αὗται συσήνουσιν ἐν γένει τὰς μαθηματικὰς ἐπισήμας, τὴν Φυσικὴν, Φυσικὴν Ιστορίαν, Χημείαν κ.τ.λ. αὗτινες δύνανται νὰ ὀνομασθῶσι μὲ κοινὸν ὄνομα Παρατηρήσεως ἐπισήμαιη ἢ φυσικομαθηματικῶν

Αἱ δὲ τοῦ τρίτου καὶ τελευταίου εἶδους εἶναι αἱ μαθήσεις αἱ προσγρομοσμέναι εἰς τὰς κοινωνικὰς πρὸς τὸ εὖ εἶναι τοῦ ἀνθρώπου· ἥγουν ὅλαι αἱ τέχναι ἐν γένει καὶ αἱ ἐπισήμαι αἱ βιωτικαὶ, ἀπὸ τὴν ποταπωτάτην καὶ βάσιασον τέχνην τοῦ λιθοτόμου, φέρειπεν, ἔως εἰς τὴν περικαλλεστάτην καὶ ὥρασιν τὴν τοῦ ἀρχιτέκτονος, καὶ ἀπὸ τὴν τοῦ ἀπλουστάτου βοσκοῦ τῶν θρεμμάτων μέχρι τῆς πολυπλόκου πολιτικῆς ἐπισήμης τοῦ κυνηγενῆ τοὺς ἀνθρώπους. Συσήνονται δὲ καὶ αὐταὶ ἀπὸ τὰ ἐκ τῶν ἐπιστημῶν τῆς παρατηρήσεως συναγόμενα πορίσματα καὶ ἀξιώματα, τὰ ὄποια ἐκθεμένα ἀριμοδίως διὰ τῶν ἀρχικῶν, ἐφαρμόζομεν εἰς τινα σκοπὸν ὡρισμένον ἀποθέλεοντα εἰς τὸ εὖ εἶναι ἡμῶν. Τὰς τέχνας λοιπὸν καὶ ἐπισήμας ταύταις, γεννωμένας ἐκ τῆς τοικύτης τῶν ἀνωνείρημένων ἀξιωμάτων ἐφαρμογῆς εἰς τὰ τοῦ κοινωνικοῦ ἡμῶν βίου ἐπιτηδεύματα, δυνάμειχα νὰ ὀνομάσωμεν ἐν γένει γνώσεις βιωτικῆς ἢ ἐφηρμοσμένας. Ἀν καὶ ὅλαι δὲ ἔχωσιν ὄμοιαν καταγωγὴν καὶ τὴν αὐτὴν σύστασιν, διαφέρουσιν ὅμως ὑπέρπολι ἀπ' ἀλλήλων, γινόμεναι ἡ μία πολυπλοκωτέρα τῆς ἄλλης, δυσμαθητοτέρα καὶ δυσπρακτότερα, ὅσῳ καὶ τὸ πρὸς ὃ συσήνεται ἡ καθεμία εἶναι ὑψηλότερον καὶ δυσκολότερον.

Ολαὶ αἱ γνώσεις αὗται, τῶν ὄποιων ἐδηλώσαμεν τὰς πηγὰς καὶ τὴν μετ' ἀλλήλων συνάρθειαν, συσήνουσι τὴν ὀνομαζόμενην φιλοσοφίαν, ἥτις κατὰ τοὺς παλαιοὺς εἶναι γνώσις τῶν θείων καὶ ἀνθρωπίνων ἢ ἐγκοσμίων, γινομένη τελειοποιὸς τοῦ λογικοῦ τῶν ἀνθρώ-

πων, φῶς τοῦ νοὸς, καὶ χειραγωγὸς αὐτῶν ἀσφαλέστατος εἰς τὰ τοῦ βίου. Άλλ’ ὅλας ταύτας τὰς ἐπισήμας, μὲν ὅσην ἐπιδέχεται ἡ καθεμία ἀκριβολογίαν καὶ ἐντελειαν, διὰν ν' ἀποκτήσῃ τις, καὶ ἀν εἴχε ζωὴν μαθουσάλειον, δὲν ἥθελεν εἶσθαι ίκανός· ἡ ὅλων τῶν γνώσεων ἀκριβεσάτη μάθησις εἶναι ἀδύνατον ἐνὸς ἀνθρώπου κατόρθωμα διὰ τὸ περιωρισμένον τοῦ νοὸς καὶ τὴν βραχυτάτην ἡμῶν ζωῆν. Άλλ’ ὁσαύτως ἀποδεικνύεται ἀνατίρρητον ὅτι, ὅρθη παιδεία διὰ ν' ἀπαρτισθῆ, ίκανὴ εἰς τελειοποίησιν τοῦ νοὸς καὶ γρησίμη εἰς τὸ εὖ ζῆν τοῦ παιδευομένου, εἶναι τῶν ἀδυνάτων, ἐχεν δὲν συγκροτήται ἀπὸ τὰς σοιχειωδεσάτας καὶ τῶν τριῶν εἰδῶν γνώσεις. Διότι καθεῖς ἔχει ἀνάγκην νὰ μαθητευθῇ ὅγι μάνην τινὰ στοιχεῖα ἐκ τῶν ἀρχικῶν γνώσεων, πρὸς κατανόσιν ἑαυτοῦ, καὶ εὐκολωτέραν μετὰ τῶν ὄμοιῶν του κοινωγίαν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν τῆς παρατηρήσεως ἐπισημῶν, καὶ ἐκ τῶν βιωτικῶν μάλιστα πρὸς πρᾶξην τέχνης τινὸς, δίχως τῆς ὁποίας δὲν δύναται νὰ πορισθῇ τὰ ἐπιτήδεια εἰς συντήρησιν τῆς ζωῆς του, οὐδὲ νὰ συζήσῃ καλῶς μετὰ τῶν ὄμοιῶν του. Καὶ τὰ τρία λοιπὸν εἰδὴ τῶν γνώσεων εἶναι ἀδιαχώριτα, καὶ ἡ τῶν σοιχείων αὐτῶν μάθησις φαίνεται ἀφευκτον καὶ ἀναγκαιότατον εἰς συμπλήρωμα ὅρθης καὶ εὐδαιμονικῆς τοῦ κοινωνικοῦ ἀνθρώπου ἐκπαιδεύσεως· ἐὰν δὲ ἔξ αὐτῶν, ἐν παραλείπεται, κατ' ἀνάγκην ἡ παιδεία γίνεται χωλὴ καὶ ἀσκοπος.

Στοχαζόμενοι δὲ πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ συγκρητισθῇ διδασκαλία βιωφελῆς καὶ χρησίμη εἰς πᾶσαν μίαν τάξιν τῶν πολιτῶν, εὐρίσκομεν ὅτι πρέπει νὰ διατρῆται εἰς τρεῖς ὑπαλλήλους βαθμοὺς περιέχοντας μάθηματα καὶ ἐκ τῶν τριπλῶν ἀνθρώπινων γνώσεων, ἀνάλογα μὲ τὴν ήλικίαν τῶν σπουδαζόντων καὶ ἀρμόδια εἰς τὴν κοινωνικήν των κατάσασιν· ὡςε καὶ οἱ μὴ δυνάμενοι διὰ πτωχείαν νὰ διέλθωσιν ἀλληλοδιαδύγως καὶ τῶν τριῶν βαθμῶν τὴν διδασκαλίαν, νὰ ἔξερχωνται εἰς τὸν κόσμον ἐφωδιασμένοι μὲ τὰς ἀναγκαιοτάτας καὶ εἰς χρηστὴν διαβίωσιν γνώσεις, καὶ τὰς ὀφελίμους εἰς τὸ ὄποιον μέλλουν νὰ δοθῶσιν ἐπάγγελμα. Διότι ἡ παιδεία δὲν ὀφελεῖ οὐδὲ τὸν παιδεύομενον ἰδίας, οὐδὲ τὴν πολιτείαν κοινῶς, ἀν δὲν γίνεται καταλήλως καὶ ἀρμοζόντως εἰς τὴν τάξιν καὶ τὸ ἐπάγγελμα καθενὸς πολίτου. Έὰν δὲ μέλλων νὰ ζήσῃ ἀπὸ τὰς ἐργασίας τῶν χειρῶν του, μετεργάμενος τέχνην τινὰ, σπουδαζῆ τὰ αὐτὰ μαθήματα, τὰ σοι-

χεῖα, φέρει εἰπεῖν, τῆς φιλολογίας, ὅμοι μὲ τὸν ὅσιον σκοπεύη νὰ γείνη ἱατρὸς ἢ νομικὸς ὅποιαν ὠφέλειαν μέλλει ν' ἀπολαύσῃ εἰς τὸ ἔργον του ἐκ τῆς σπουδῆς ταύτης; Καθεῖς μὲν ἐκ τούτων τῶν δύο τελευταίων βέβαια καὶ εἰς τὴν φιλολογίαν πρέπει νὰ ἀσκήσῃ ἑαυτὸν καλῶς, καὶ ἐκ τῶν ἐπισημῶν καὶ ἐκ τῶν ἐφηρμοσμένων γνώσεων νὰ μάθῃ πολλάς, καὶ τέλος καὶ αὐτὴν τὴν ιδίαν του ἐπισήμην διὰ νὰ γείνῃ καλὸς ἱατρὸς ἢ νομικός. Ἐκεῖνος δὲ δύον διλύγον καιρὸν καὶ ἀν καταδαπανήσῃ, καὶ ὅσους μικροὺς κόπους καὶ ἀν καταβάλῃ εἰς τὰ Ἑλληνικὰ σχολεῖα, διὰ νὰ μάθῃ ἀτελῶς τινας λέξεις τῆς παλαιᾶς γλώσσης, τὰς ὅποιας θέλει λησμονήσει μετέπειτα, κοπιάζει ἔξω τοῦ σκοποῦ του καὶ εἰς μάτην, διότι δὲν θέλουν τοῦ γρησματεύεται ποσός εἰς τὴν τέχνην του τὰ τοιαῦτα μαθήματα. Ήμπορεῖ δὲ νὰ ὀφεληθῇ καὶ αὐτὸς μεγάλως, ἀν ἐμάνθανε πρῶτον παιδεύομενος τὰς γνώσεις ἐκείνας, αἱ ὄποιαι γίνονται χρήσιμοι κοινῶς εἰς τὰς πρωτίστας τέχνας τῆς ζωῆς, καὶ διδάσκουσι καθένα τὰ δύο μέλλει νὰ ἐκπληρώσῃ γρέψει εἰς τὴν κοινωνίαν κατὰ τὴν τάξιν του· ἐπειτα δὲ καὶ αὐτὰς ιδίως τὰς ἀποβληπούσας εἰς τελειοποίησιν τῆς τέχνης του. Ἐκ τῆς τοιαύτης σπουδῆς, τῆς κατὰ σκοπὸν τοῦ ὀφελίμου εἰς πᾶσαν κατάστασιν καὶ τάξιν τῶν πολιτῶν γινομένης, κρέμονται ἔξ ἐνὸς μέρους ἡ εὐπορία καὶ τὸ εὖ εἶναι τοῦ καθενὸς ιδίως· ἐκ δὲ τοῦ ἑτέρου, ἡ εὐνομία, ἡ δύναμις καὶ ἡ πλουσιότης τῆς πολιτείας.

Αἱ δὲ γνώσεις αἱ γνώμεναι κοινῶς γρήσιμοι εἰς τὰς διαφόρους τάξεις τῶν ἀνθρώπων εἶναι πολλαὶ καὶ ποικίλαι, τὰς ὅποιας εὐκόλως καὶ εἰς διλύγον καιρὸν ν' ἀποκτήσῃ τις δὲν εἶναι δυνατὸν, ἐχεν δὲν τὰς διδάσκηται κατὰ τινα τρόπον ἀρμόδιον. Ο τρόπος οὗτος ὀνομάζεται μέθοδος τοῦ διδάσκειν, συμβάλλουσα εἰς τὴν εὔκολον καὶ ταχεῖαν μαθήσειν τοῦ διδασκομένου. Εἶναι δὲ ἡ μέθοδος τέχνη διατάττουσα τὰ συζήνοντα πᾶν μαθητὸν (ἐπισήμην ἢ τέχνην) μέρη καὶ τὰ περὶ τὴν σπουδὴν αὐτοῦ κατὰ τοιαύτην τάξιν ἀλληλοδιαδοχῶν, ὡςε διαθητὴς, αρχίζων ἀπὸ τὴν μάθησιν τῶν ἀπλουσέρων, ἀναβαίνει βαθμοῖς καὶ εἰς τὴν κατάληψιν τῶν ἐξ αὐτῶν συνθέτων, ἀπαντῶν ἀλληλοδιαδύγως γνώσεις ἀναλογημένας μὲ τὰς δυνάμεις του, καὶ βοηθούμενης ἀπὸ τὰ προεγνωσμένα εἰς κατανόησιν τῶν ἐπομένων μετ' αὐτὰ ἀγράσων. Κάνεντος πράγματος σπουδῆς νὰ κάμῃ ἡ γνῶσην ν' ἀποκτήσῃ δὲν εἶναι δυνατός ὁ ἀνθρώπινος

φοῦς εὐκόλως καὶ βεβαίως, ἐὰν ἀρχίζων ἀπὸ τὰ σοιχεῖα δὲν πραχωρῇ βαθύτερον εἰς τὰ ἔξ αὐτῶν σύνθετα, καὶ ἀπὸ τὰ γνωστὸν εἰς κατανόησιν τοῦ ἀγνώσου.

Πᾶσα ἐπιείκημη περιέχει τὰ σοιχεῖά της, καὶ ὅσον πολύπλοκος ἡ δυσμάθητος καὶ ἄν φαίνεται, γίνεται ἀπλουσάτη καὶ εὐληπτος διὰ τῆς εὔμεθοδίας. Εἰς δὲν λοιπὸν τῶν γνώσεων τὴν μετάδοσιν καὶ διδασκαλίαν γρεάζεται νὰ σογιάζωμεθα ὡς χυριώτατον ὅργανον τὴν μέθοδον. Ὡσφ τελειότερα εἶναι αὕτη, τόσῳ ταχύτερα καὶ εὐκολωτερᾳ μεταδίδεται ἡ μάθησις, καὶ τόσῳ πλειοτέρας γνώσεις δύναται τις νὰ ἀποκτήσῃ εἰς ὅλιγότερον καιρὸν. ὅσφ δὲ μεγαλητέρᾳ ἀμεθοδίᾳ ἐπικρατεῖ, τόσῳ ὅλιγωτέρας προσόδους ἐνδέχεται νὰ κάμνωσι καὶ οἱ διδάσκοντες καὶ οἱ διδασκόμενοι. Διὰ τούτους τοὺς λόγους καὶ οἱ τῶν φωτισμένων ἔθνῶν ἀνδρες ὅμοι μ' ἄλλους φιλομούσους καὶ φιλανθρώπους ἀγιωνίζονται αὐτοὶ οἱ ἴδιοι, καὶ ἄλλους ἐνισχύουσιν εἰς τελειοποίησιν τῶν ὑπαρχουσῶν μεθόδων ἡ καὶ ἐφεύρεσιν νέων ἄλλων, μόνον σκοπὸν ἔχοντες τὴν ταχείαν καὶ εύκολον διάδοσιν τῶν φώτων εἰς τὸν λαόν.

Ἀπὸ τὴν τῶν τριῶν βαθμῶν διδασκαλίαν, ἡ τοῦ πρώτου, ἡ ἡ πραπαιδεία, εἶναι ἡ ἀναγκαιοτάτη καὶ χρησιμωτάτη εἰς δὲλων τῶν τάξεων καὶ τῶν κατατάσεων τοὺς ἀνθρώπους· διότι καὶ οἱ τὰς τῶν δύο ἀνωτέρων βαθμῶν μέλλοντες νὰ σπουδάσωσι γνώσεις, ἀναγκαίως ἔχουν νὰ διείθωσι διὰ τῆς πρωταιδείας ταύτης. Οὗτον δὲν εἶναι ἀδιάφορον, ἀλλὰ μάλιστα πολλοῦ ἄξιον, τὸ νὰ κατασήνεται αὕτη κοινὴ καὶ εύκολος ν' ἀποκτηθῇ ὑπὸ τῶν πλειοτέρων, εἰς ὅλιγον καιρὸν καὶ ὀλιγοεξόδως μαθητευομένων ὅσον τὸ δυνατὸν πλειοτέρας βιωφελεῖς γνώσεις· ὥστε καὶ οἱ πτωχοί, οἵτινες οὔτε γρήματα, οὔτε καιρὸν ἔχουν νὰ καταδαπανῶσιν εἰς δυσκόλους καὶ πολυγρονίους σπουδάς, νὰ μὴ ἐμποδίζωνται ἀπὸ τοῦ ν' ἀποκτῶσι τὰ ἀναγκαιότατα εἰς τὴν εὐζωτὴν τῶν μαθήματα.

(Η συνέχεια εἰς τὸ ἐπόμενον.)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

Πίνακες ἀναγνώσεως διὰ τὸ ἀλληλοδιδακτικὰ σχολεῖα τῆς Ἑλλάδος, ἐκδοθέντες ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως, πρὸς ἀπαρτισμὸν τῶν τυπω-

θέντων δαπάνη τῆς Φιλολογικῆς ἑταῖριας εἰς Παρισίους, εἰς τὴν ἐν Αἰγαίην Ἐθνικὴν τυπογραφίαν.

Ἀπὸ τοῦ 1829 ἑτούς σχεδὸν εἶχε παρακαλεσθῇ ἡ ἐν Παρισίοις Φιλελληνικὴ ἑταῖρία ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως μας νὰ μετατυπώῃ ἐκεὶ διὰ τὸ ἀληλοδιδακτικὰ σχολεῖα τῆς Ἑλλάδος τοὺς πίνακας τοῦ μακαρίου Κλεοβούλου. Ἡ ἑταῖρια ἐδέχθη μετὰ χαρᾶς νὰ κάμη καὶ ταύτην τὴν εὐεργεοίαν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐλευθέραν καὶ σπουδάζουσαν εἰς τὸν φωτισμὸν της, καθὼς καὶ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας της ἀγωνίζομένην παντοιοτρόπως ἐβοήθησεν ἐνέκρινε δὲ νὰ τυπώῃ νέους πίνακας, τεὺς ἐποίεις δύο τῶν ἐν Παρισίοις ἐμπορεύοντας πίνακας, καὶ δὲ ἔξδων αὐτῆς συνέταξαν. Οἱ Πίνακες τοῦ μακαρίου Κλεοβούλου, πρῶτοι συνταχθέντες κατὰ τὴν ἀληλοδιδακτικὴν μέθοδον, εἶχον τὰς ἀλείψεις των ἀλλὰ καὶ οἱ νεωστὶ τυπωθέντες εἰς Παρισίους δὲν ἔγειναν τελειότεροι. Όλοι εἶναι ΝΕ ἀριθμημένοι μόνον, ὃχι δὲ καὶ δηρημένοι καὶ τεταριγμένοι κατὰ κλάσεις, ὡς ἀπατεῖ ἡ μέθοδος. Ἔως εἰς τὸν ΚΑ περιέχονται λέξεις δηρημέναις εἰς συλλαβάς· εἰς δὲ τοὺς λοιποὺς τίθεται παραγγέλματα, γνωμικά, παροιμίαι καὶ βιογραφίαι τῶν ἐπισημοτέρων ἀνδρῶν τῆς παλαιᾶς Ἑλλάδος. Εἰς τούτους τοὺς τελευταῖς ἀλλοι πάρα τοὺς τῆς Ζ' καὶ Ἡ κλάσεως μαθηταὶ δὲν δύνανται ν' ἀναγνώσωσι· μένουν ἀρχὰ διὰ τὰς ἀλλας 6 κλάσεις οἱ 21, περιέχοντες, πλὴν τῶν δύο πρώτων, λέξεις δηρημέναις εἰς συλλαβάς, ὡς προείπομεν. Τοσοὶ οἱ ἐκδόται τῆγράσιν ἔτι εἰς τὰ σχολεῖα μας εἰσήχθη ὁ Ὀδηγὸς τοῦ Σαραζίνου· πότεν εἶναι ἀπορίας ἀξίον, διὰ τί νὰ μὴ στοχασθῶσι τὰ ἐκεῖ σχολεῖα καὶ τοὺς ἔδηγούς καὶ τοὺς Πίνακας, διὰ νὰ κάμνωσι καὶ αὐτοὶ τὸ ἔργον των κατὰ τοὺς κανόνας τῆς μεθόδου.

Ἀναγκαῖον ἡτοι νὰ γένωσι Πίνακες σύμφωνοι μὲ τὸν παραδεγμέντα Ὁδηγὸν τῆς μεθόδου· ἀλλ' ἡ ἐκδόσις αὐτῶν ἀνεβλήθη, διὰ τοὺς τυπονομένους εἰς Παρισίους ἐπειδὴ δὲ οὗτοι ἔγειναν ἀτελεῖς, ἐπρεπε νὰ συμπληρωθῶσιν, ἀν τὸ δυνατὸν, καὶ τοῦτο ἔκκλιψεν ἡ ἐπὶ τῆς Προπαδείας Ἐπιτροπή. Ἐπύπωσεν ἀλφοβενταρίου καὶ συλλαβισματαρίου 18 Πίνακας διὰ τὰς 4 πράττας κλάσεις· ἔταξεν ἔπειτα τοὺς ἀπὸ τὸν Γ' ἔως τὸν ΚΑ εἰς τὴν λεξιλογίαν διὰ τὰς κλάσεις Ε' καὶ Σ', καὶ ἐπρόσθεσε τινας τῆς φρασεολογίας διὰ τὰς κλάσεις Τ'. Τοὺς δὲ λοιποὺς πλὴν δύο, οἱ ἐποίεις ἀποβελέπουσι τοὺς διδασκάλους μᾶλλον ἢ τοὺς μαθητάς, ἔταξεν εἰς τὴν Ζ' καὶ Ἡ κλάσιν, μολονότι ἡ Ὁλη καὶ αὐτῶν ὅλη δὲν εἶναι κατάλληλος εἰς μαθητὰς ἀναγνωσκοντας· εἰς Πίνακας, ἀλλ' ἐπρεπε τὸ πλειότερον μέρος αὐτῆς νὰ ἔναιε εἰς βιβλίδια ἀναγνωσκόμενα ὑπὸ τῶν τοῦ Β' τμήματος τῆς Ἡ μαθητῶν. Εἰς τὴν ἐκδόσισαν ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς ὁδηγίαν πρὸς χρῆσιν τῶν Πίνακων, φαίνεται ἡ κατατάξεις των, καὶ οἱ λόγοι προσέπτι, διὰ τοὺς ἐποίεις ἡτοι ἀνάγκη νὰ τυπωθῶσι καὶ ἀλλοι πρὸς ἀπαρτισμὸν τῶν ἐκδοθέντων εἰς Παρισίους. Τοισυτορόπιος δὲ ἔγειναν οἱ τελειώτεροι τῶν ὅσων εἴγουμεν ἔως σήμερον τυπωμένων εἰς τὴν γλωσσάν μας, καὶ εἰς τὰ πλειότερα σύμφωνοι μὲ τὸν παραδεγμέντα Ὁδηγὸν, ὅστε ἐσκιώθη ἀπὸ τὸ μέσον ἐν τῶν μερίστων ἐμποδίων, εἴτε αἰτίας τοῦ ὅπειού ἡτοι δύσκολοι, νὰ πραχθῇ ὁμοιοτρόπως ἡ μέθοδος, καὶ ἡ πρόσδοτος τῶν μαθητῶν νὰ γένη ταχεία.

Στοιχεῖα τῆς Γαλλικῆς Γραμματικῆς τοῦ Λωμῶν, μεταφρασθέντα
πρὸς γρῆσιν τῆς Ἑλληνικῆς νεολαίας παρὰ Στ. Α. Παππᾶ, ἐν Ναύ-
πλιῷ ἐν τῇ ἔθνικῇ τυπογραφίᾳ 1831· πωλεῖται παρὰ τῷ ἐκδότῃ
καὶ ἐν τῇ ἔθνικῇ τυπογραφίᾳ εἰς Νάυπλιον Φοίν. 2: 40.

Ἡ μικρὰ καὶ σχειριώδης Γραμματικὴ αὕτη μετατυπόνεται κατ' ἕτος σχεδὸν κατά¹
χιλιάδας εἰς τὴν Γαλλίαν, καὶ δίδεται συνίθισι εἰς χεῖρας τῶν ἀρχαρίων παιδίων, τὰ
ὅποια ἀρχίζουν νὰ σπουδάζων Γραμματικήν πρώτην τὴν τῆς γλώσσης των. Εἴναι τῷ
δοῦτι περιληπτικὴ τῶν σχειριώδεστάτων κανόνων τῆς γλώσσης, σαφής, καὶ εὐληπτός,
καὶ κατάληλος εἰς ἀρχαρίους. Ἐπαινοῦμεν τὸν κ. Στ. Α. Παππᾶ, ὃς ἐπρόκρινε
νὰ μεταφράσῃ ἐν πρώτοις αὐτῶν, τὴν ἑποίαν κρίνομεν καλήν, καὶ τὴν συστήνομεν εἰς
τοὺς ἀρχίζοντας τὴν σπουδὴν τῆς Γαλλικῆς ἀλπίζομεν δὲ ἡτοῖ οὐ πιτυχία αὐτῆς; θέλει
παρακινήσει τὸν μεταφραστὴν νὰ μεταγλωττίσῃ καὶ τὴν μεγαλύτεραν τοῦ αὐτοῦ συγ-
γραφέως Γραμματικὴν πρὸς γρῆσιν τῶν πλέον προγωρημένων μαθητῶν, ἢ ἀλλο τί-
ποτε γρήσμαν εἰς τὴν νεολαίαν.

Εἰδῆσεις σχολικαί.

Πόσσον εἴναι φιλόκαλος καὶ φιλομαθὴς ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς, ἀπέ-
δεῖξαν τοῦτο κατ' ἔξαίρετον οἱ κάτοικοι τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος.
Μόλις συνοικισθέντες εἰς τὴν πατρίαν γῆν οἱ πολυπαθεῖς αὗτοι Ἑλ-
ληνες, γυμνοὶ ἔτι καὶ ἀνέστοι, ἐνόμισαν πρὸ πάντων ἀναγκαῖον νὰ
ἀνεγείρωσι κοινὰ παιδευτήρια εἰς ὅλας τὰς ἐπαρχίας. Τὰ πρῶτα
χρηματικὰ βοοθήματα τὰ εἰς τοὺς λαοὺς τούτους χορηγηθέντα παρὰ
τῆς Κυβερνήσεως, παρεκάλεσαν τὸν Ἑκτακτὸν Ἐπίτροπον νὰ μετα-
χειρισθῇ εἰς οἰκοδομὴν σχολείων, συνδραμόντες καὶ αὐτοὶ, οἱ μὲν μὲ
χρήματα, οἱ δὲ μὲ κόπους, εἰς τὰ κοινὰ ταῦτα κατασήματα, ὥστε
ἀπὸ 30,000 Φοίνικας ἐκτίσθησαν σχολεῖα εὐρυχωρότατα ἀλλο-
διδακτικὰ εἰς Σαλαμῖνα, Γαλαξείδιον, Σάλωνα, Λεβαδίαν, Λιδωρί-
κιον, Ράχοβαν, Μαλανδρῖνον, Ταλάντιον, καὶ καταβάllονται τώρα
τὰ θεμέλια ἄλλων εἰς Θήρας καὶ Μέγαρα.

Οἱ κάτοικοι τῶν Σαλώνων ἐπροσκάλεσαν ἐξ ἀρχῆς καὶ τῶν Ἑλ-
ληνικῶν διδάσκαλον, τοῦ ὁποίου τὸν μισθὸν ἀνέλαβε νεωστὶ ἡ Κυ-
βερνησίς. Εἰς Λιδωρίκιον καὶ Γαλαξείδιον ἔγεναν εὐρυχωρότεραι αἱ
οἰκοδομαὶ, διὰ νὰ περιέχωσι καὶ διαμερίσματα διὰ τὴν παράδοσιν
τῶν Ἑλληνικῶν μαθημάτων. Ἡ νεολαία τοῦ τόπου ἐκείνου ὅργαν πρὸς
τὴν παιδείαν· τὰ δὲ σχολεῖα Γαλαξείδιον, Σαλώνων, Μαλανδρίου
καὶ Ράχοβας γέμουσι μαθητιώντων παιδῶν, οἱ ὁποῖοι ἔδωκαν εἰς
τὰς προλαθούσας ἔξετάσεις δείγματα τῆς Ἑλληνικῆς εὐφύτας των καὶ
φιλομαθείας.

(Ἐκ τῆς Γεν. Ἐφημερίδος ἀρ. 52.)

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ:

ΕΠΙΛΟΙΠΑΙ ΤΗΣ ΣΑΛΑΜΙΝΟΣ ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ.

(2. 3. 4.)

ΤΟΥΣ ΔΕ ΕΣΤΕΦΑΝΩΣΑΝ ΟΙ ΘΙΑ[σ]ΩΤΑΙ ΦΙΛΟΤΙΜΙ
ΔΣ ΕΝΕΚΕΝ ΤΗΣ ΕΙΣ ΕΑΥΤΟΥΣ

ΦΙΛΙΣΤΙΑΝΗ
ΣΩΣΙΒΙΟΝ

ΤΟΥΣ ΔΕ ΕΣΤΕΦΑΝΩΣΕΝ ΤΟ ΚΟΙΝΟΝ ΤΩΝ ΘΙΑΣΩΤΩΝ ΑΡΕΤΗΣ ΕΝΕΚΑ
ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΤΗΣ ΕΙΣ ΤΟ ΚΟΙΝΟΝ ΤΩΝ ΘΙΑΣΩΤΩΝ

ΑΡΧΕΣΤΡΑΤΟΝ	ΑΝΤΙΦΩΝΑ
ΣΙΛΑΝΙΩΝΑ	ΚΤΥΧΡΑΙΟΝ
ΕΠΙΚΡΑΤΗΝ	ΕΤΕΡΓΕΤΗΝ
ΣΙΛΑΝΙΩΝΑ	ΠΥΡΡΙΝΟΝ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΝ	ΕΠΙΚΡΑΤΗΝ
ΑΡΧΕΣΤΡΑΤΟΝ	ΕΠΙΚΑΗΝ,

ΑΡΧΕΣΤΡΑΤΟΣ

ΦΙΛΙΣΤΙΔΗΣ

ΕΥΚΛΕΩΝ

ΠΥΘΕΑΣ

ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ

ΣΥΛΑΝΙΩΝ

ΣΩΣΙΒΙΟΣ

ΠΑΜΦΙΟΣ

ΚΛΕΟΦΩΝ

ΕΠΙΚΡΑΤΗΣ

ΘΡΑΣΩΝ

ΠΑΡΘΕΝΙΩΝ

ΗΣΥΧΙΑ

ΕΡΟΤΙΣ

ΑΙΘΕΡΙΩΝ

— 5 —

δπὶ ΑΡΧΟΝΤΟΣ ΣΤΡΑ
... καλλικρατούς Α
τυμνασιαρχούντος
... ΕΙΔΟΥ

φυλῆς ΚΕΚΡΟΠΙΔΟΣ

ΜΕΛΙΤΕΙΣ
ΠΑΝΔΡΟΣ . .
... ΤΥΚΟ . .
... ΙΧ . .

Αἱ τρεῖς αὗται ἐπιγραφαὶ εἴναι ἐπὶ τινος λίθου 0,55 ʒψους, καὶ 0,75 πλάτους. Εἰς τὴν
πρώτην σέφουσιν οἱ Θιασῶται τὸν Φιλιστίδην καὶ τὸν Σωσίβιον φιλοτιμίας ἔνεκεν τῆς εἰς
ἔκπτους. Εἰς τὴν δευτέραν τὸ κενὸν τῶν Θιασωτῶν σέφει, ἀρετῆς ἔνεκεν, ἐκείνους,

τῶν ὅποιων τὰ ὄνυματα ἔπονται. Ά; ἀγόρασμεν εἰς τοὺς λεπτολόγους γά κρίνωσιν ὅποια διασυρφή εἶναι μεταξὺ τῶν ἐκφράσεων, σί Θιασῶται καὶ τὸ κινητό τῶν Θιασωτῶν. Αἱ δύο ἐπιγραφαὶ (2, 3) εἶναι ἐγκεχραγμέναι ἐπὶ τινος υρθογνώμονος παραλληλογράμμου, ὡπό δύο διοριών παρασχετῶν ἐσχηματισμένου, τῶν ὅποιων ἡ ἐντος πλευρὴ διακοπεμένη πρὸς τὸ μέσον ἐνοπται διὰ ἄλλων δύο ὁρίζοντεών γραμμῶν, αἵτινες σχηματίζουσι δύο παραλληλογράμμα. Ἐντος τοῦ πρώτου εἶναι ἡ πρὸς τιμῆν τοῦ Φιλιππίδου καὶ τοῦ Σωστίου ἐπιγραφή. Τὰ δύο ὄνυματα ἐμπεριέχονται εἰς ἓνα σέφανον εἴς ἑλαῖας μεταξὺ δύο ἐλικειδῶν ἐπικεφαλημάτων, ἀπίνα τέμνουσι τὴν ἐπιγραφήν εἰς τρίσον, ὥστε εἰς τὸ δεξιὸν μέρος ἀναγνώσκεται εἰς δύο στύγους ΤΟΥΣ ΔΕ ΑΣ ΕΝΕΚ, καὶ εἰς τὸ ἄριστερον ὡταλίτων εἰς δύο στύγους ΩΓΑΙ ΦΙΛΟΤΙΜΙΑΣ ΕΑΓΙΤΟΙΣ. Εἰς τομέσον τῶν εἰρημάνων ἐπικεφαλημάτων φαίνεται τὸ ἐπίλοιπον τῆς ἐπιγραφῆς, τῆς ὅποιας ὁ πρῶτος στύρος, εἶναι ὑπερήνω τοῦ σεφάνου, καὶ ὁ δεύτερος διετίμνεται ἐκ νέου ὑπὸ τοῦ ἴδιου. Εἰς τὸ μεταξὺ των δύο παραλληλογράμμων διάλειμμα εἶναι τεθεμέναι αἱ λέξεις, ΤΟΥΣ ΔΕ κτλ., αἱ ὅποιαι ἀναφέρονται εἰς τοὺς στεψθέντας, καὶ τὰ ὄνυματα αὐτῶν περιέχονται εἰς τὸ ὑποκείμενον παραλληλογράμμον. Πρὸς τὴν ἄριστερὰν πλευρὰν, τὴν σχηματίζουσαν τὸ πάρος τοῦ λίθου, φαίνεται ἡ τρίτη ἐπιγραφή, ΑΙΧΕΣΤΡΑΤΟΣ κτλ. Εἶναι τοις τὰ τῶν Θιασωτῶν ὄνυματα. Τίνα τούτων εἶναι τοῦ αὐτοῦ μὲ τὰ τῶν σεφάνων; Ή; ΑΙΧΕΣΤΡΑΤΟΣ, ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ, ΣΥΛΛΑΝΙΟΣ, ΕΠΙΚΡΑΤΗΣ, τοῦ ὅποια μὴ διακρινόμενα διὰ τοῦ πατρωνυμίου, δινάμεθα γά τικάστωμεν διὰ εἰναι ἕνας καὶ τοῦ αὐτοῦ καὶ εἰς τοιαύτων περίσσων ἀποδίδουσι ὥρι εἰς ἑαυτοὺς τον σέφανον, ἀλλ' εἰς τοὺς συντρόφους των. Φαίνονται ἐπειτα μεταξὺ τῶν ὄνυμάτων τῶν Θιασωτῶν διὰ παρά τὰ τῶν στεψθέντων, θέν δύναται τις να συμπεράνῃ ὅτι ὅλοι οἱ σεψθέντες δὲν ἔχουν Θιασώτας. Τὰ ὄνυματα ΗΣΥΧΙΑ καὶ ΕΡΟΤΙΣ δεικνύουσιν ἵσως ὅτι καὶ αἱ γυναικες συμπεριελαμβάνονται εἰς τον ἀριθμον τῶν Θιασωτῶν. Ήσαν δὲ εὖτοι ἐν εἰδος σύλλογοι, η ἀλευρότοποι, ἔχοντες ἕδιξ τῶν κτήματα· καὶ δοῖς, ἐν ὧ συντίχοντο, φωλητήρια, η μᾶλιστον φιλωτήρια ἐκκλείτο (Πολυδ. Ὅνομ. Κεφ. Ε, 1, 8· καὶ Αριστ. Οἰκεν. 2-3). Αὐτοὶ συντίθεσθαι διὰ νὰ σκεψθῶσι περὶ τὰς τελετὰς καὶ τιμᾶς τῶν θεῶν, καὶ εἴχων περὶ τὰς τοῦ Διονύσου, ής θέόν προεδρεύοντα, εἰς τὰ συμπίσια, τὰ ὄντα εἶναι μέγας δεσμός τῆς ειλίας. Καὶ ἐπειδὴ ὁ λέων νομίζεται ἱερὸν ζῶον τοῦ Διονύσου, διὰ τοῦτο ἵσως τοῦ λίθου, ἐπου εἶναι τῶν Θιασωτῶν τὰ ὄνυματα, τελευτῇ εἰς πίδα λέοντος.

Ἄλλο τυῆμα ἐπιγραφῆς ἀνακαλυφθὲν εἰς Σαλαμίνα, εἰς τὸ ὅποιον γίγνεται λόγος περὶ Θιασωτῶν, ἐδημοσίευσεν ὡδὸν ὁ Βεσκή (1ογ). Εἰς αὐτὸν τὰ μαίας καὶ οἱ συνεπιμεληταὶ τῶν Θιασωτῶν, ἐπειδὴ καλώς καὶ προθύμως τῶν θυσιῶν καὶ τῶν λαϊτῶν τοῦ κακοῦν αὐτῶν ἐπεμελήθουσαν, ἐπαινοῦνται καὶ σεφανύται ἔκαστος τούτων θαλοῦ στεψάνω, ἀρετῆς ἔνεκα καὶ δικαιοσύνης, ᾧς εἰς τὴν ἐπιγραφήν μας.

Η στήλη αὐτὴ μετεκμίσθι κατ' αἴτησιν τοῦ Εὐφρόνου ἐκ τῆς ἐκκλησίας τῶν Εισοδίων τῆς Παναγίας τῶν ἀμπελακίων, χωρίσιον ὀλίγους ἀπέριον τῆς παλαιᾶς πύλεως τῆς Σαλαμίνος. Εἴκεδακε πρώτον αὐτὴν ὁ Chandler καὶ ἐπειτα ὁ Βεσκή (11ο), αλλ' οὐδὲ ὀλικήρην, ἐπειδὴ τὰ τῶν Θιασωτῶν σύμματα παρέλειψεν (4).

Η πέμπτη ἐπιγραφὴ μετεκμίσθι ὠσαύτως ἐκ Σαλαμίνος. Εἰς τὸ μικρὸν τοῦτο τυῆμα φαίνεται ἡ ἀρχὴ τοῦ ὄνυματος ἀρχοντος τινός ἢ αὐτὸς ἡναὶ ἀθναῖς, δὲν ὑπάρχει μεταξὺ τῶν γνωσῶν ἀρχόντων τις, τοῦ ὅποιον τὸ ὄνομα ν' ἀρχηται ΣΤΡ, εἰμι. Στρατοκλῆς, χρηματίσικας κατὰ τὴν 88 Ολυμπιάδα. Η ἐπιγραφὴ εἶναι ἀγανακτική μηνημονεύονται εἰς αὐτὴν η φυλὴ Κερκρίς καὶ ὁ δῆμος Μελίτης.

— 6 —	
ΘΕΟΦΙΛΟΣ	ΜΕΝΑΝΔΡΟΣ
ΟΔΥΜΠΙΟΔΩΡΟΥ	ΔΗΜΑΡΧΟΥ
ΑΧΑΡΝΕΥΣ	ΠΑΙΑΝΙΕΥΣ
— 7 —	— 16 —
ΕΥΦΑΝΗΣ	ΕΠΙΚΡΑΤΗΣ
ΕΠΙΓΕΝΟΥ	ΕΠΙΚΡΑΤΟΥ
ΕΥΩΝΥΜΕΥΣ	ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ
— 8 —	— 17 —
ΕΠΙΚΡΑΤΗΣ	ΦΙΛΙΝΟΣ
ΚΗΦΙΣΙΟΥ	ΔΙΟΦΑΝΤΟΥ
ΙΩΝΙΔΗΣ	ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ
— 9 —	— 18 —
ΕΥΘΥΚΡΙΤΗ	ΑΡΧΙΚΛΕΙΟΥ
ΠΟΛΑΥΕΝΟΥ	ΡΑΜΝΟΤΣΙΟΣ
ΚΕΙΡΙΑΔΟΥ	— 19 —
ΘΥΓΑΤΗΡ	— 20 —
— 10 —	ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ
ΗΓΗΣΙΠΠΟΣ	ΑΠΟΛΑΩΝΙΟΥ
ΚΗΦΙΣΟΔΩΡΟΥ	ΣΑΛΑΜΕΙΝΙΟΣ
ΔΑΜΤΡΕΥΣ	— 21 —
— 11 —	ΔΗΜΟΚΡΑΤΗΣ
ΕΑΙΚΟ	ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ
ΘΕΟΓΕΝΟΥ	ΤΡΙΝΙΜΕΕΥΣ.
ΔΕΥΚΟΝΟΕΩΣ	— 22 —
ΘΥΓΑΤΗΡ	ΦΑΙΝΙΠΠΗ ΣΜΙΚΥΘΙΩΝ ΚΑΕΩ
ΑΘΗΝΟΔΟΡΟΥ	— 23 —
ΑΙΣΩΝΕΩΣ	ΦΙΛΟΚΡΑΤΗΣ
ΓΥΝΗ	ΗΡΩΣ
— 12 —	— 24 —
ΕΥΒΟΥΛΙΔΗΣ	ΘΕΟΔΟΤΟΣ.
ΕΥΒΟΥΛΙΑΟΥ	— 25 —
ΜΑΡΑΘΩΝΙΟΣ	ΜΕΝΕΚΡΑΤΕΙΑ
— 13 —	— 26 —
ΧΑΡΙΤΗΣ	ΜΝΗΣΙΣΤΡΑΤΗ.
ΜΤΡΡΙ	— 27 —
ΝΟΥΣΙΟΣ	ΚΗΦΙΣΟΔΟΡΟΣ
— 14 —	ΠΟΛΙΑΡΧΟΥ
ΑΡΙΣΤΟΚΛΗΣ ΓΟΡΓΩ ΑΡΙΣΤΩΝΙΚΟΥ	ΑΦΙΔΝΑΙΟΣ
ΕΥΠΕΤΑΙΩΝ	— 28 —
— 15 —	ΧΡΗΣΤΟΥ ΤΕΧΝΩΝΟΣ ΜΝΗΜΑ ΤΟΥ ΦΡΥΓΟΣ ΤΟΔΕ ΟΣ ΝΥΝ ΠΟΘΕΙΝΟΣ ΓΕΓΟΝΕ ΤΟΙΣ ΕΝ ΤΕΙ ΠΟΛΕΙ
ΕΠΙΓΕΝΗΣ ΔΙΑΙΤΟΥ ΕΥΠΕΤΑΙΩΝ	
ΝΙΚΙΠΠΗΣ ΕΠΙΓΕΝΟΥ ΕΥΠΕΤΑΙΩΝ	
ΣΤΡΑΤΩΝΟΣ ΝΙΚΙΠΠΟΥ ΕΥΠΕΤΑΙΩΝ	

Δὲν εἶναι ἀξιοσημείωται αἱ νεκρολογικαὶ αὐταὶ ἐπιγραφαὶ, ἐπειδὴ δὲν ἔχουσσα
ἄλλο τι, εἰπεῖν δέντα κύρια καὶ ταῖς τοῖς ἀττικῶν δῆμοιν, ὡς τὰ Ἀχαρνεῖς,
Αἰγαῖς, Εὔονυμεῖς, Ἰωνίδης, Κειρίαδης, Λευκονοῦς,
Μαραθώνιοις, Μυρίοις οὐσιοῖς, Συπαιτεῖν, Παιανεῖς,
Πειραιεῖς, Φαρμούσιοις, Τρινεμεῖς. Μολοντοῦτο διὰ τὴν ἀκριβειαν
ἔκεινην, τίτις δὲν εἶναι ποτὲ ἀπὸ τὴν φιλαρχικότητα ἀποχωρισμένη, τὰς ἀναφέραμεν.
Ἐξαιρουμένων τῶν 7, 20, 23, καὶ τὰς ὄπιστας ὁ Βοεικής ἀδημοσίευσεν, αἱ λοιπαὶ, νομίσω,
εἶναι ἀνέκδοτοι. Τινὲς, αἱ ὄπιστας ὄπιστας σταύρωσαν ἀναμφιστόλων εἰς τοὺς πενεζέρους, εἶναι ἔγκε-
χαρχημένα εἰς στάλης λίθου πυρίδους· τὴν κυριότηταν ὅπιστας περίσσει εἰς κύκλος,
καὶ το κάτιο μέρος εἶναι ἀνεέργητον ἐπὶ τούτῳ διὰ γὰρ ἐμβάλλεται εἰς τὴν γῆν ἄλ-
λαι εἶναι σῆλαι λευκοτάτου λίθου. Μία ἐξ αὐτῶν (22) εἶναι ἐπιτεθειμένη εἰς ἀνάγλυφον τι-
μητούς ι, μετὰ καὶ ἡ ἑκατοστέρων πλάτους δὲ ο, 69, τοῖς τούτοις πριστὶ γυναικά-
τινα καθημένους μὲν ἐφέρος παρὰ τὰ γόνατα αὐτῷ ὥργας την κεράτης εἰς νοῦν τούτη, καὶ
ἐν τῷ μέρει ἵσταται γραμμή τις ποιηνίας, ἐπίτριψεμένη; ἐπὶ τινος ἔβαθους· ἐπὶ τοῦ ἔνος καὶ
τοῦ ἄλλου μέρους ἴστανται ὅρθι τρία ὑποκείμενα. Άλλη ἐπιγραφὴ (14) εἶναι ἐγκεχαρχη-
μένη περὶ τινα κάλπιν μὲν ἀνάγλυφην γυναικαὶ καθημένης, τίτις ὥργει πρὸς τινα ἄνδρα
τὴν χειραν καὶ εἰς τὸ μέσον ἴσταται ἀλλού υποκείμενον. Ή 8 ἔχει ἐπιτεθειμένην ὡραίοτετέν
τινὰ κορυφήλινην ὑψους μέτρου καὶ 12 ἑκατόσιμη· πλάτους ο, 48, ἐσωτέρων καὶ πλαγίων μὲ
φύλλα φύλλους καὶ ἀκάνθης καλλωπισμένην ἔχουσα δὲ παρμάσιους καλλωπισμούς καὶ αἱ
ἐπιγραφαὶ 13, 19, 24 καὶ 26. Τὰς τελείεις τῆς 23 εἶναι ὑψους 15 ἑκατοστομέτρων, καὶ
εἴναι τρίμητα μεγαλητέρας ἐπιγραφής, ἵνως ἐμμιτροῦ. Ήποκάρτης τῆς ἐπιγραφῆς 20 εἰ-
νονται ἀντίρι τις καὶ τὴν γονὴν ἀρχαιοτέρας ἡ απεικόνιστας ἐργασία. Αξιοτεμένης εἴναι η
εἰς αὐτὴν λέξιν, Σαλαμίνιοις, αἱ τοινεὶς τοινεὶς, ἐπειδὴ παρτήρως δὲται εἰς τὰς ἐπιτεμίδιον ἐπε-
γραφάς δὲν προσιθέται εἰς τὸ δημόσιον τοῦ τεθνήκοτος, το τῆς πατρίδος του, ειμὶ ὅταν
ἥναι θαυμένος εἰς ἔστην γῆν. Άλλῃ ἡ περὶ ήδη ὁ λόγος ἐπιγραφὴ ἐνέθητο εἰς Σαλαμίνα,
εἴς οὐ πληροφοριαῖς ὅτι ἔκειτο ἔστη συνήδετο νὰ προσθέτωσαν εἰς τὸ κύριον καὶ το τῆς
πατρίδος ὄντα, διὰ νὰ τὸ διακρίνωσιν ἀπὸ τὸ τον κατρούχων Ἀθηναίων, οἵτινες κατέ-
το πάτριον ἔθος διέκρινον καὶ τὸν νεκρῶν τὰ ὄντων μαὲτα τὰ τῶν δημῶν, λέγο δὲ
τοῦτο, ἐπειδὴ δὲν νομίζω ὅτι ἔρουμεν ἰσχυρόν τινας μαρτυρίαν, διὰ νὰ συναρθεμένωμεν
τὴν Σαλαμίναν μεταξὺ τῶν ἀττικῶν δῆμων. Καὶ ἀντὸν ὑποθέσωμεν, ἀντίκει τοτε αὐ-
τὴ εἰς τὴν φυλὴν τοῦ ἡρώου της, διὰ ἔκεινων τῶν γνωσῶν τοῦ Οὐρηοῦ στίχων, οἵτινες
δύσουσαν τὴν μεταξὺ Αθηναίων καὶ Μεγαρέων ἔριδα περὶ τῆς ἀδεικτίσας τῆς Σαλαμίνος.

Αἴκες δ' ἔχον Σαλαμίνος δύο κακάδεικνα νῆσας,
Στῆσε δ' ἔχον τὸν Ἀθηναῖον ἔργαντα φάλαγγες.

Αἱ ἐπιγραφαὶ αὗται μετεκομίσθησαν εἰς τὸ Μεσσεῖον· ἀλλας ἀνέγνωσεν δὲ Ἐφερες
καὶ ἀφήκεν εἰς Ἀμπελάκια, αἵτινες ἐξεδιθησαν ἡδη ὑπὸ περιηγητῶν καὶ ἀρχαιολογῶν,
καὶ ἀσχάτους παρὰ τὸν Βοεική. Η 58, τῆς συλλογῆς τοῦ ὑπάρχοντος εἰς τὴν ἔκα-
στιν τῶν Εἰσόδων τῆς Παναγίας· ή διο ἔχουσα ἐπάνω μίαν κάτιπνην, συνεθλικόν,
καὶ καίτιαι ἔσωθεν μιᾶς ἐκκλησίας παρὰ τὴν θάλασσαν· ή 636 εἶναι ἐμβεβλημένην εἰς
τὸν τοίχον τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἀγίου Ιωάννου· ή 664 εἶναι ἔσωθεν τῆς ἐκκλησίας τοῦ
Ἀγίου Πέτρου καὶ Παύλου. Εἰς τὴν βαθμίδα τῆς ἐκκλησίας τῆς Μεταμορφώσεως τῶν
μοναστηρίων τοῦ ἐπανομάζομένου, Φωνερούμενην, φαίνεται η 386 ἐπιγραφή· Τὸ θυσια-
στήριον τῆς ἐκκλησίας ταῦτη στηρίζεται ἐπὶ μίας στήλης λευκοτάτου λίθου, τίτις ἔχει
ἐκ τοῦ ἔνος καὶ τοῦ ἔτερου μέρους τὰς ὑπὸ τοῦ Βοεικής ὑπὸ ἀριθμ. 388 καὶ 390 ἀνα-
φερεμένας ἐπιγραφάς· Ο πρώτος στίγμας ἀλλείπεται, η διότι βαρβαρικῶς συνεθλάσθη ἐν τῷ
ἀνάγνειν αὐτὸν εἰς τὸ ὑψος τῆς τραπέζης, η διότι εἰς τὸν μετ' αὐτῆς ἀρμογῆν ἐκαύμηθε.

Αἱ ἔτης ὀλίγαις ἐπιγραφαὶ, αἵτινες ἐναπέμεναν ἵνως ἀνέκδοται, σώζονται εἰς Σα-
λαμίνα.

1. ΑΜΦΑΙΝΤΗΝ

2. ΔΕΚΕΑΕΑ

3. ΚΡΑΤΗΣ

ΘΕΑΓΕΝΟΥΣ

[Αγαθού]ΝΗΘΕΝ

4. ΣΩΗΟΛΙΣ

ΣΩΤΕΛΟΥΣ

. . . ΑΕΤΕ

Εἰς τὴν τοίχον μιᾶς οἰκίας.

Εἰς τὸν οἴκον ἐνὸς ἀγρίσιου.

Εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων.

Εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Τιμαπαντῆς.

A. M.

Ἐπιστολὴ περὶ τοῦ πῶς πρέπει νὰ ἐκλέγη τις γυναικαὶ σύζυγοι.

Διατηρῶν καὶ ἔγώ, ἀριστε Σωσίκρατες, τὸ πάτριον ἔθος τὸ ἐπι-
τάττον τὴν πρὸς τοὺς φίλους νυμφευμένους δύρου τινὸς προσφορὰν,
σ' ἀποστέλλω τὴν ἐπιειδὴν ταῦτην, ἵτις θέλει ἵσως σὸν φανῇ ὥραι-
στέρα ἀπὸ τὸν ὄπιον ἐδώκεν ἐπ' αὐτὸ τοῦτο πέπλον πρὸς τὸν Τηλέ-
μαχον ἡ Ἐλένη, τοῦτον μὲν ὡς τοῦ σώματος, ἐκείνην δὲ ὡς τῆς ψυχῆς
ἐπικίσμησιν. Οὐδὲν αἱ παρανέσεις μου ἵσως ὀγληραὶ θέλουν σοὶ εἴ-
σιν, ἐπειδὴ πρῶτον η σοφία εἰς τὰ γυναικάσια, καὶ ἡδη ἐνειθῆ
σ' ἔκαρκυν οἱ νόμοι, εἰς τοὺς ὄπιούς προθυμως ὑπακούεις διὸν νὰ δυνη-
θῆς μετὰ ταῦτα ὅρθως τὴν ποιείτειν νὰ διοικήσῃς. Εκτὸς τούτου,
ἄν ὅγι ἀφ' ἀστού τὸ δῶρον, λαμβάνει πολλάκις τινὰ καλλονήν
ἐκ τῆς προτιθεμένης τοῦτο ποιίκις, καθ' ὃν τρόπον καὶ τὸν κάπιων
μας οἱ καρποὶ ἐμφανίζονται ἱλαρότεροι τὸ χρῶμα, καὶ τὴν γεῦσιν
νοστιμώτεροι ὅλων τῶν ἄλλων, σοὶ ποὺ ἀλλοτρίων φρακτῶν πειρω-
λάτονται. Καὶ ἐπειδὴ δὲ παντὸς πράγματος τὴν ἀξίαν αὐξηνει
η εὐκαιρία, ἐπεθύμησα νὰ σοὶ διευθύνω τὰ παραγγέλματα ταῦτα,
ἐν ὃ σε βλέπω διατεθειμένον πρὸς τὴν ἐκλογὴν μιᾶς ἐξίσου μὲ σὲ
κατὰ τὴν ἀρετὴν συζύγου, πρὸς ιδικήν σου καὶ τῶν φιλάττων γο-
νέων, Καλλιρόης καὶ Θεαγένους, παραμυθίαν.

Ἐπειδὴ εἰς αὐτὸ τοῦ δίου τὸ στάδιον η εὐτυχία ἐτέθη ὡς τέρμα
εἰς τοὺς ἀνθρώπους, δὲν εἶναι δεδομένον, ὡς Σωσίκρατες, εἰς οὐδένεα
νὰ τὸ φθέσῃ πρέπει μόλιν τοῦτο νὰ λογίζωνται ὡς μᾶλλον ἐγγί-
ζοντες πρὸς αὐτὸ ἐκεῖνοι, οἵτινες ὑπὸ κεκρυμμένης καὶ σγεδὸν
ἀκουσίου διαθέσεως τῆς ψυχῆς προθυμουμένοι πρὸς τὴν ἀρετὴν, τὴν
κρατύνουσι μετὰ ταῦτα διὰ τῆς κοινῆς γνώμης καὶ τοῦ τῶν ἄλλων
παραδείγματος. Συνέπονται ἐπειτα, σμοιοι ήττον ἀνδρείων ἀθλητῶν
ὅτις τὸν διαδεχόμενοι, οἱ νοὸς τυχόντες σοφίας ἐπι-
τηδείου, οἱ ἀνθοῦντες τὸ καλλίους καὶ τὴν ρώμην τοῦ σώματος,
οἱ ἐλευθέρους καὶ εὐγενοῦς αἴματος καταγόμενοι, καὶ τε-
λευταῖν οἱ εὐμοιροῦντες πλούτου. Εναντία τῆς συντηρήσεως τῶν
ἀγαθῶν τούτων, τὰ ὄπια παρὰ τῆς φύσεως, η τῆς τύχης, η διὰ
τῶν ιδίων ήμῶν δυνάμεων ἐλάσσομεν, εἶναι η ἀδιονή, ητὶς διαφωνεῖ
πρὸς τὴν ἀρετὴν, μισεῖ ὡς ἀτερπή καὶ τραχεῖαν τὴν φιλοσοφίαν,

καταναλίσκει, τὴν εὐπρέπειαν τοῦ σώματος, τὰς λχυποὺς μὲ τὰς ταπεινὰς γενεὰς συγχέει, καὶ μεταβάλλει τὸν πλούτον εἰς φυῖλον καὶ αἰσχρὸν ὑπηρέτην. Ή σωφροσύνη ἐκ τοῦ ἐναντίου, ὡς μουσικὴ ψυθμῖσσα τὰς ἀμοιβαίας τῶν δρυγηστῶν χορείας, κανονίζει τὰ πάθη καὶ εἰς πέρατα πάντη ἀντικείμενα τῶν εἰρημένων ἀνάγει αὐτῶν τὰς προόδους, ὡς πρέπει εἰς αὐτὴν, η̄τις καὶ φύλαξ τοῦ ένιου ἐκαλέσθη παρὰ τοῦ Πλάτωνος. Αἵτια δὲ σωφροσύνης εἶναι κατ’ ἔξοχὴν ή ἀγνή ἐκείνη καὶ τερπνὴ ἀνάγκη, ή κατεπείγουσσα τῆμᾶς νὰ ἐκπληρῷμεν ὁσίως τὰς πρὸς τὴν συντήρησιν τῶν ὀημιουργηθέντων βουλχὰς τῶν ἀθανάτων, καὶ τοὺς παρὰ τῆς πολιτείας συστήντας νόμους, πολιτῶν καὶ ὑπερασπιστῶν δεομένης.

Τούτου γνωσθέντος, εἴναι ὡφελιμὸν νὰ προθέσωμεν παρατηρήσεις τινὰς καὶ περὶ ἡμῶν αὐτῶν καὶ περὶ τῆς κύρης, τὰς ὑποίας τόσον περισσότερον ἐλευθέρως θέλω ἐκθέσει, καθ’ ὅσον τοῦ ἀνθρώπου τῆς Χαιρωνείας αἱ παρανέσεις, αἴτινες ἀν καὶ διὰ τὴν ἀνισότητα τῶν συγγραψάντων ἄλλην ἔχωσι τιμὴν καὶ ῥυπὴν παρὰ τὰς παρούσας, συνοδεύουσι μὲν, ἀλλὰ δὲν προηγοῦνται τῶν γάμων.

Καὶ πρῶτον, ὡς Σωσίκρατες, η̄δη ὅτε αὐτὸς σεκυτὸν ἄργεις, παρατήρησον ἐξ ἐνὸς μέρους τὸ κολακευτικὸν μειδίαμα, τὸ θελκτικὸν βλέμμα τῆς νεανιδός, τὸ πολυτελες τῶν ἴματίων, τὴν μεγαλοπρέπειαν τῶν ἀμαξῶν· ἀκρόσου τῶν ἐραχῶν τὰ νυκτερινὰ κωμάσματα, τὰς θορυβώδεις μεταξὺ τῆς λάζμψεως τῶν δασῶν εὐθυμίας, τῶν συμποσίων τὴν μέθην. Θεώρησον ἐκ τοῦ ἑτέρου τὸ κατὰ τὰς παρείς ὑπαίδοις ἐπανθοῦν ἐρύθημα, τὸ κατάνευμα τῶν ὄφελμάν τῆς παρθένου, τὰς πολυγρονίους καὶ ὄχληράς τοῦ οἰκονύμου φροντίδας· ἀκουσον τῶν νηπίων τὰ κλαύματα, καὶ τὰς παρακοιτιδίους ὥδας, μὲ τὰς ὑποίας ἡ ἄγρυπνος καὶ μεμονωμένη μήτηρ ψυχαγωγεῖ αὐτὰ εἰς τὸ φῶς ἀμυδροῦ λύχνου· καὶ προσπάθησον, ὡστε ἡ φρόνησις καὶ ταῦτα καὶ ἐκεῖνα νὰ βρῆῃ ἐνώπιον σου, ὡς ὁ ὄλινσσεν τὰς ἡλακάτας καὶ τὰς ἀσπίδας ἔθεσεν ἔμπροσθεν τοῦ Ἀχιλλέως. Ἀν δὲ τὰ πρῶτα περισσότερον τῶν δευτέρων προσέβαλλον τὴν αἰσθησίν σου, διάφυγε τὸν ὑμέναιον· ἀλλ’ ἀν ἐκ τοῦ ἐναντίου αὐτὰ καὶ χαρέστερα καὶ ἡδύτερα ἐκείνων κρίνης, ἐτοιμάσθητι νὰ συκαταταχθῆς εἰς τὸν ιερὸν χορόν του. Εκτὸς τούτου, ἐρεύνησον ἂν εὐκόλως δύνασαι νὰ ἐνασχοληθῆς εἰς τὴν διαικήσιν καὶ ἐπα-

ξην τῆς πατρικῆς κληρονομίας, καὶ ἀν, αὐτῆς ὑπὸ τῆς δυνατεύουσσης τυχῆς ἀφαιρεθείσης, θέλεις εἰσθαι ἵκανὸς διὰ τῆς φιλοπονίας καὶ τῶν ἡθῶν σου, νὰ καταδιώξῃς τὴν πενίαν, μητέρα συγχάκις ἀναγκῶν καὶ πταισμάτων.

Οὕτως αὐτὸς σεκυτὸν δοκιμάσας, καὶ ἀνάλογον θεωρήσας τὴν δοκιμὴν, φρόντισον νὰ εὔρῃς τὴν σύζυγον, μὲ τὴν ὅποιαν τίμιος καὶ πιστὸς ἀνὴρ νὰ ἔχῃς καὶ ν’ ἀποθάνης. Διὰ τοῦτο εἰς τὴν μνήμην σου πάντοτε ἀνακάλλει τὴν ἀνωτέρω παρὰ ἡμῶν γενομένην διάκρισιν, ἐξ ὅποιων δηλαδὴ ή ἀνθρώπινος εὐτυχία συνιστᾶται ἀγαθῶν, καὶ πιὸς ὅλων αὐτῶν δὲν ἐφάνησαν ποτὲ οἱ θεοὶ εἰς ἔνα μόνον ἀνθρωπον ἐλευθέριοι διανομεῖς. Ζήτει λοιπὸν τὴν ἀρετὴν μὲ τὰ λοιπὰ προτερήματα ἡνωμένην, ὅσον ἡ περίστατις συγχωρεῖ, πάντοτε μὲ τὰξιν τινὰ τὸ ἐν τοῦ ἄλλου προτιθέμενος.

Δὲν θέλεις μ’ ὅλον τοῦτο εὐκόλως γνωρίσειν τὴν ἀρετὴν τῆς κόρης, ἡ ὅποια εἰς τοὺς τοίχους τῆς ιδίας οἰκίας διατηρουμένη, ὡς ἄνθος εἰς κρύσταλλον, οὔτε καλὴν, οὔτε κακὴν πνέει ὀσμὴν, καὶ φανερόνει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰ ιδιώματά της ὑπεξελθοῦσα τῆς πατρικῆς ἐξουσίας καὶ μετὰ τὰς πρώτας τοῦ γάμου εὐθυμίας. Καὶ μ’ ὅλον ὅτι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἡ ἀρετὴ τῆς γυναικὸς πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς τυγχρὸν δᾶρον, ὅρθὸν εἶναι νὰ μὴ παραμελήσωμεν πᾶσαν περὶ αὐτῆς πρόνοιαν. Ἐπειδὴ ἀγνοεῖ μὲν ὁ γεωργὸς, ἀν δὲ ὁ κλάδος μέλλη νὰ εὐφορήσῃ εἰς τὴν ὅποιαν τὸν φυτεύει γῆν, καὶ μ’ ὅλον τοῦτο τὸν ἀποσπάς απὸ τὸν σέλεχον ἰγυροῦ δένδρου. Καὶ σὺν ὁμοίως παρατήρησον τὰ οἰκιακὰ παραδείγματα, καὶ συλλογίσθητε ὅτι ἡ ἀνθρώπινος χρηστότης συνεχῶς ὅμοι μὲ τὴν ζωὴν ἐκ τῶν πατέρων πρὸς τὰ τέκνα μετεπδίδεται. Εἰσεργόμενος τότε εἰς τὸν οἶκον τῆς κόρης, (τὰ δὲ ἡθη σου θέλουν σοὶ δώσει ταχέως τὴν εἰσόδον), πρόσεξον νὰ μὴν ἦναι αὐτὴ περίεργος, καταγελάστρια, λάλος, κοινὰ ἐλαττώματα εἰς τὰς ὀλίγον φρονίμους γυναικας, αἴτινες ὁμοιαζουσι μὲ τὸ καλκεῖον τῆς Δωδώνης, τὸ ὄποιον εἰς πᾶσαν ἐλαφρὰν κροῦσιν παρεῖχε μακρὸν καὶ ἀδισκοπὸν ἤχον. Παρατήρησον ἀν ὑπὸ τῆς αἰδοῦς ἵσταται σιωπηλὴ καὶ ὄχι ὑπὸ ἀνοήτου ὑψηλοφροσύνης· ἀν ἀρέσκηται εἰς τὰς ἐπιδείξεις φορεμάτων καὶ κοσμημάτων· ἀν εἰς τὴν φωνὴν ἦναι ὑπήκοος τῶν γονέων, καὶ κατ’ ἔξοχὴν εἰς τὴν τῶν ἀδελφῶν ἦττον αὐτῶν δυναμένων· ἀν τελευταῖον εὐπροσηγόρως φέρεται πρὸς τοὺς ὑπηρέτας, καὶ ἀπο-

φαύγη ἐξ ίσου τὴν πρὸς αὐτοὺς οἰκείωτητα καὶ περιφρόνησιν, δείγματα ὅντα ταῦτα ψυχῆς ἀγένους. Ἄν θναι πρὸς τούτους ἀγγίνους καὶ πρόθυμος εἰς τὰς οἰκιακὰς καὶ γυναικείας ἔργασίας, καὶ ἀν ὅχει διώλου ἀνοίκειος μὲ τὰς μούσας, τοσοῦτον τὰς τιμῆς, ὃσον ἀνήκει εἰς γυναικα. Εἰς ταῦτα θέλεις ἐμπιεῖσθη ὡς εἰς ἀγαθῶν οἰωνούς, ἐνθυμούμενος ὅτι ἀρίστως οἱ ποιηταὶ ἔπλασαν, ὅτι ή Πηνελόπη διετήρησε διὰ τοῦ ὑφαινομένου ίσου τὴν πρὸς τὸν σύζυγον πίστιν, καὶ ὅτι ἡ θέτησεν αὐτὴν ή Κλυτερνήστρα, ἀφ' ὅτου ὁ μιαρὸς Αἴγισθος ἐφόνευσε τὸν ἀνιδὸν, ὅστις, ἐγκωμιάζων τὰ ἀργαῖα κατορθώματα, τὴν ἐνίσχυε πρὸς τὴν ἀρετὴν.

Διὸς ξένος ἔτι, καὶ αὐτὸν τὸν τρόπον ἐπιδεξίως φερόμενος, θέλεις μηποῦθή τὸν τραπεζίτων, ὅσις ζυγίζει πρὸς πλευθῆ τὸ νύμισμα· καὶ θέλεις φθάσειν ἀνακαλύψης τὴν φύσιν καὶ τὴν ἐσωτερικὴν τῆς κόρης ἀγαθότητα, ἐν ὧ θέλει λέγει καθ' ἑαυτὴν, ἀφ' οὐ καὶ κατασαθῆς ὁ πρῶτος καὶ τελευταῖος τῆς σογασμούς. «εἴθε νὰ μοι ἔδιδον οἱ θεοὶ τοιούτον σύζυγον, ὅποιος εἶναι ὁ Σωσικράτης! Καὶ οἱ πολῖται δὲ ἀποθέλεποντες πρὸς ὑμᾶς τοὺς δύο θέλουν ἐκφωνεῖ παρομοίως: «ὦ τέκνα εὐτυχῶν γονέων, πύσον ἡρμοσμένος γάμος ηθελεν εἰσθαι ὁ ἰδικός σας!» Οὗτως, ἐν ὧ ή κοινὴ εὐχὴ ἐπέχει τόπον προμνησίας καὶ παρανύμφου, σὺ δὲν θέλεις προφθάσει ἀκόμη ν' ἀνοίξῃς τὴν καρδίαν σου, καὶ αἱ δύο οἰκογένειαι συγγρύνως καὶ ὄμοφρόνως θέλουν συμβάλλει εἰς ἔνα σκοπὸν τὰς ἐπιθυμίας των, καὶ τὸ εὐτυχὲς καὶ ἐπίφθονον συνοικέσιον, ὑπὸ ἀνωτέρας δυνάμεως, διὰ νὰ εἴπω οὕτως, ἀπροσδοκήτως θέλει συμβεβασθῆ. Τότε δὲ ὁ ἐπαυξανόμενος ἔρως σου ἀς μὴ χωρισθῆ τῆς αἰδούς· οὐδὲ νὰ ἐπιτρέψῃς εἰς τὴν δύναμιν του τόσον, ὥστε νὰ τολμήσῃ νὰ ὑπερβῇ τῶν ἡδέων λόγων καὶ τῆς φιλῆς ἐλπίδος τὴς ὄρια, σογάζομενος ἐκ τοῦ ἐναντίου, ὅτι εἰς ἐσὲ πλέον ἀπ' ἐκείνης τῆς ὥρας ἀνήκει νὰ διδάξῃς τὴν νέαν τὸν τρόπον τῆς μελλούσης διαγωγῆς της. Καὶ ὅταν διὰ σᾶς ἀναφθῶσιν αἱ δάρδες, καὶ ὁ Ἰμέναιος ἀδεται εὐφημούμενος, καὶ ὁ ἵερεὺς σέφων τὰς κορυφάς σας χαρίεσσεν καὶ νομιμώτερον κάρη τὸν ἔρωτά σας, ἐνθυμήθητο, ὡς ἀριστεί Σωσικρατεῖς, ὅτι ὡς τὸ ὑδωρ εἰς τὸ σκεῦος συσχηματίζεται μὲ αὐτὸν καὶ μαρφούται, οὕτω καὶ ἡ γυνὴ τὰ ἡθη τοῦ ἀνδρὸς λαμβάνει ὑπογραμμὸν καὶ διδάσκαλον τῶν ἰδικῶν της. Τοιουτορόπως σερεωθείσης τῆς ὄμονοίας, αὐξηθείσης τῆς εὐδαιμονίας, καὶ φορητοτέρας τῆς δυστυχίας γινομένης, οὐδείς ποτε θέλει σοὶ ἐπιφωνήσει τὸ τραχικὸν ἐκεῖνο· ὅτι μὲ οὔριον ἀνεμον ἔπλευσας εἰς ἀλίμενον ἀκτὴν γάμων.

Α. Μ.

ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ.

ΦΥΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ.

Μυρμηκομαχία. (μετάφρασις)

Παρὸ τὰς ὅχθας τοῦ Πλάτα ποταμοῦ εἰς τὰς ἀπεράντους ἐρήμους τῆς μεσημβρινῆς Αμερικῆς, τὰς ἐκτενομένας ἔως εἰς τὴν νοτιωτάτην αὐτῆς ἄκραν, συγχάκις συμβαίνουσι μάχαι ἐνὸς ἀτόμου πρὸς ἐν, ἢ κοπαδίου πρὸς κοπαδίον, μεταξὺ τῶν ἵππων, οἵτινες ἀπολύονται ἐκεῖ νὰ βόσκωσιν ἄγριοι, καὶ φαίνονται οἱ κύριαρχαι τῶν ἀγρίων ἐκείνων τόπων. Διὰ κάμμιαν ὥραίν φορβάδα ἡ καὶ διὰ πολλὰς θηλείας ἐξαιρέτους, συγκροτοῦνται πεισματώδεις μάχαι μεταξὺ τῶν ἀντιζηλων· αἱ δὲ διαφιλονεικούμεναι καλαὶ μένουσι τὸ ἔπαθλον τοῦ νικῶντος εἰς τὸν ἄγωνα.

Ἀπὸ τὰς παρατηρήσεις τῶν κ. Οὐέρου καὶ Ἀγγάρτου, συνάγεται ὅτι πάθη ὅχι ὀλιγάτερον δρμητικὰ ἀνακαίονται καὶ μεταξὺ τῶν σμικρῶν ζωϊψών, τὰ ὅποια ὀνομάζομεν μύρμηκας· καὶ ὅτι αὐτὰ διδουσιν ἀφορμὴν εἰς ἀληθεῖς μάχας ἐκ παρατάξεως, εἰς τὰς ὅποιας παρατηροῦνται ταχτικαὶ κινήσεις, καὶ ἐπιθέσεις. Ο κ. Ἀγγάρτης ἔγεινεν αὐτόπτης μιᾶς τοιαύτης μάχης, γενομένης μεταξὺ δύο εἰδῶν μυρμήκων· οἱ μὲν ἦσαν ἐκ τοῦ εἴδους, τὸ ὅποιον κατὰ τὴν ὄνοματοθεσίαν τῶν φυσικούςτορικῶν ἐπονημάζεται Μύρμηξ ὁ Πυρρός· καὶ ἡ ἄλλη ἐξ ἐνὸς εἰδούς μικρῶν καὶ μαύρων, τὸ ὅποιον δὲν ἐπονομάζει ὁ παραγηρητής· πρέπει ὅμως νὰ ἦνται ἀναμφιβόλως τὸ εἶδος τοῦ μύρμηκος τοῦ Αἰθοῦ. Ιδοὺ δὲ πῶς περιγράφει τὴν μάχην ταύτην.

Τὰ ἔντομα ταῦτα περιπατοῦντα μὲ μεγίστην εὐταξίαν, ἐπήρχοντο κατὰ τινὰ τάξιν μάχης, συστηνομένην ἀπὸ τὰ διάφορα αὐτῶν τάγματα. Οἱ Πυρροὶ ἐπρίβαινον ἀνὰ εἰς, συγματίζοντες μίαν γραμμὴν μακρὸν δέκα ἔως δώδεκα ποδῶν, περιστοιχημένην ἀπὸ διάφορα ἄλλα τάγματα, διατεταγμένα κατὰ τετράγωνα, καὶ συγκείμενα ἀπὸ 20-60 μαχητάς. Οἱ μύρμηκες οὗτοι ἐλέπεις ὅτι ἐπροσποιοῦντο τὴν κατὰ τὸν ἵπποτην Φολάρδον (I) λεγομένην τάξιν ἀδαθῆ ἢ λεπτήν. Οἱ δὲ τοῦ ἄλλου εἰδούς, ὅντες πολυαριθμότεροι,

(I) Folard· ἐπίσημος στρατιωτικὸς τοῦ παρελθόντος αἰώνος, ἐφευρὼν πολλὰ πρὸς τελειοπόναι τῆς τέχνης τῆς στρατιωτικῆς· ἔγραψε καὶ ὑπειρημάτα εἰς τὸ Πολύδιον. (Ū μεταφρ.)

ἥσαν εἰς γραμμὴν πλέον ἐκτεταμένην, καὶ ἔχουσαν θάθος δύο ἢ τριῶν μαχητῶν· ἡ διάταξις αὕτη, οὐσα ἀσοφωτέρα, προσῆγγιζε πλειότερον εἰς τὴν τάξιν τὴν λεγομένην θαθεῖαν.

Οἱ Λίθοι ἀφῆκαν ἄνακτον πλησίον τῶν μυρμηκῶν των διὰ νὰ τὰς ὑπερασπίσωσιν ἀπὸ κάμψιαν αἰφνῆδιον ἔφοδον. Ή μὲν μεγάλη γραμμὴ ἐσκεπάζετο δεξιῶθεν ἀπὸ ἓν πεπυκνωμένον τάγμα πολλῶν ἑκατοντάδων μαχητῶν· ἄλλο παρόμιον σῶμα πλειότερον τῶν χιλίων ἐκάλυπτον ὅμοιώς τὴν ἀριστερὰν πτέρυγα.

Τὰ διάφορα ταῦτα σώματα ἐπροχώρουν μὲν μεγίστην εὐταξίαν καὶ χωρὶς νὰ συγχέωσι τὰς τάξεις των, ἡνὶν ἀλλαξίωσι τὰς σχετικὰς αὐτῶν θέσεις. Τὰ εἰς τὰ πλάγια ὄντα δύο σώματα δὲν ἔλαβαν μέρος εἰς τὴν κυρίαν μάχην. Τὸ μὲν εἰς τὴν δεξιὰν πτέρυγα ἐσάθη παράμερα, διὰ νὰ συστήσῃ τὸ τῶν ἐφέδρων σῶμα· τὸ δὲ περὶ τὴν ἀριστερὰν, προθιάνων κατὰ σηληνήν, ἐκανθίθη εἰς τρόπον, ὥστε νὰ περικυλώσῃ τὸ ἔχθρικὸν στρατευμα· ἐπροχώρησε ταχέως πρὸς τὴν μυρμηκὸν τῶν Πυρρῶν καὶ τὴν ἐκυρίευσεν ἐξ ἐφύδου.

Τὰ δύο στρατεύματα συνεκρούσθησαν πειραματωδῶς, καὶ πολὺν καιρὸν ἡκολούθησαν νὰ μάχωνται γωρὶς νὰ διασπάσωσι τὰς γραμμὰς των· εἰς διάφορα μέρη τέλος συνεχύθησαν αἱ τάξεις, καὶ ἡ συμπλοκὴ ἐγίνετο κατὰ συμμορίας χωρισμένας. Μετὰ δὲ μίαν μάχην φονικὴν, διακρέσασκαν ἀπὸ τῆς τρίτης ἕως τῆς τετάρτης ὥρας, οἱ μύρμηκες οἱ Πυρροί ἐτράπησαν εἰς φυγὴν· ἀφῆκαν τὰς δύο τῶν μυρμηκίας, καὶ κατέφυγον εἰς ἄλλα μέρη με τὰ λειψανα τοῦ στρατεύματός των.

«Τὸ περίεργον τῆς παραδόξου σκηνῆς ταύτης, λέγει ὁ κ. Λαγγάρτης, ἡτο νὰ ἐλέπῃ τις τὰ ἔντομα ταῦτα ὅτι ἀμοιβαίως ἐπερναν αἰγυμαλώτους τοὺς ἀντιπάλους των, καὶ ὅτι μετέφερον τοὺς πληγωμένους των ὀπίσσω τῶν ἴδιων των φαλάγγων. Καὶ τόσην ἀφοσίωσιν ἐδειγυγκον διὶς αὐτοὺς τοὺς πληγωμένους, ὥστε οἱ μύρμηκες οἱ Πυρροί, κομίζοντες αὐτοὺς, ἔπεικον νὰ τοὺς φονεύσωσιν οἱ ἔγθροι των μᾶλλον παρὰ ν' ἀφέσωσιν τὸ φορτίον των.» Ἐκ δὲ τῶν παρατηρήσεων τοῦ κ. Οὐδέρου συνάγεται ὅτι, ὅταν μία μυρμηκία κυριεύεται ὑπὸ τοῦ ἔγθρου, οἱ ἡττώμενοι μύρμηκες γίνονται δύολοι τῶν νικώντων, καὶ μεταγειρίζονται εἰς τὴν ἔσω τάκτην ὑπηρεσίαν των. Τὰ ιστορούμενα ταῦτα ἡθελον φανῆ σχεδὸν ἀπίστευτα, ἀν δὲν μᾶς ἐλεεῖνον ἡ διπλὴ ἀξιοπιστία τῶν δύο παρατηρησάντων αὐτὰ τοιούτων ἀνδρῶν, ὅποιοι εἰναὶ οἱ κύριοι Οὐδέρος καὶ Αγγάρτης.

ΓΕΩΠΟΝΙΑ.

Περὶ οἰνοποίως ἢ πρὶ κατασκευῆς τοῦ κρασίου.

Τὰ κρασία τῆς παλαιᾶς Ἑλλάδος ἥσαν ὄνομαστὰ εἰς τὸν τότε πολιτισμένον κόσμον. Οἱ Χῖος οἶνος, οἱ Λέσβιοις, οἱ Θάσιοις, οἱ ἀνθοσμίαις, οἱ φυγελίτης καὶ τόσοι ἄλλοι τῶν διαφόρων τόπων τῆς μικρᾶς καὶ μεγάλης Ἑλλάδος, καὶ τῆς Ἰωνίας, ἥσαν περίφημοι διὰ τὴν ἔξιλογον γεῦσίν των, διὰ τὴν εὐωδίαν καὶ τὰς λοιπὰς των ἴδιότητας, τὰς ὄποιας οἱ τῶν ἔλλων τόπων δὲν εἶχον. Οἱ πολύπλουτοι καὶ ἀρχοντες τῶν τότε κοσμοκρατόρων Ῥωμαίων δὲν ἐπρύσφερον ἄλλους οἴνους εἰς τὰ πολυτελῆ των δεῖπνων παρὰ τοὺς ἐλληνικούς, ὥστε καὶ τινες ἐξ αὐτῶν τῶν οἴνων κατήντησαν νὰ πωλῶνται εἰς τὴν Ῥώμην εἰς τιμὴν ὑπέροχον (1). Καὶ τὴν σήμερον ἡ Ἑλλὰς ὡς πρὸς τὰ δεινὰ, τὰ ὄπιστα ἐπειλεῖν, εἶναι ἀκίμη πολυζυμπελος, πολυστάψυλος καὶ πολύοινος· τὰ κρεσία τῆς δύνας διὰ τί οἱ ζένοι, οἵτι μόνον νὰ μὴ τὰ ἔχωσιν εἰς κακμίαν ὑπόληψιν, ἀλλὰ προσέτι καὶ εἰς τὸν τόπον μας εὑρισκόμενοι δὲν ὑποφέρουν νὰ τάπτευθωσιν; Ήδε τοσον; δὲν εἶναι καὶ τὴν σήμερον ἡ αὐτὴ γῆ, εἰς τὴν ὄποιαν κατὰ πρῶτον ἐφυτεύθη ἡ ἀμπελος καὶ διεῖσθθι ἐξ αὐτῆς εἰς τὴν λωιπήν Βύρωπην, καὶ τὸ σύντο κλίμα, εἰς τὸ ὄποιον ἐγίνοντο τὰ ὄνομαστὰ ἐκεῖνα κρασία; Ναι· ἀλλὰ ὁ οἶνος εἶναι τεχνητὸν προϊόν. Ἀν ἀφεθῶσι καθ' αὐτὰς αἱ σταφυλαὶ, σήπονται· ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ τὰς προπαρασκευάσῃ κατὰ τινα τρόπον, ὥστε νὰ γίνη μία τις χημικὴ ἐνέργεια, ἐκ τῆς ὄποιας ἔχει νὰ προσέλθῃ τὸ κρασίον· καὶ ἀν ὅλα ταῦλα ἦναι τὰ αὐτὰ ὁ κάτοικος τοῦ ὄρχειον κλίματος τῆς Ἑλλάδος, ὁ καλλιεργῶν τὴν ἀμπελον καὶ κατασκευάζων τὸ κρασίον, ἥλλαξε κατὰ τὴν πολιτικὴν καὶ ἡθικὴν του κατάστασιν, κατὰ τὸν νοῦν καὶ τὰς γνώσεις, ἀφ' οὗ τὸ ἐλληνικὸν ἔνοιος ὑπόδουλον καὶ τεταπεινωμένον ἐξηλείφθη ἀπὸ τὸ έιδέλιον τῆς ζωῆς τῶν λωιπῶν αὐτονόμων ἔθνων. Ή αὐτονομία ἡ ἐλευθερία ἀφαρπαζομένη ἀπό τινος ἔθνους οὐχεται, ως θύελλα συναρπάζουσα καὶ ὅλα ταῦλα καλά. Τώρα μετὰ τὴν ἀνάκτησιν τῆς ἔθνικῆς μας ὑπάρξεως, ἐλπίζομεν ν' ἀναγεννηθῶσι διὰ τῆς παιδείας καὶ τοῦ πο-

(1) Εἰς ἀμφορέους οἴνου καλλίστου ἐλληνικοῦ ἐπωλήθη, ὡς λέγει ὁ Πλίνιος, εἰς τιμὴν ἵση μὲ δο σημ. Τάλ. (Ιδε καὶ τῆς Διγυναίας Ἀριθ. Β')—Ο δε ἀμφορέους περιεχενο περίπου ὅκαδας.

λιτισμοῦ αἱ τέχναι καὶ αἱ ἐπιστῆμαι, διὰ τῶν ὅποίων πλαιστεῖ, εὐζωεῖ καὶ εὐδαιμονεῖ ὁ ἄνθρωπος.

Οἱ παλαιοὶ εἶχαν κάμποσας γνώσεις περὶ οἰνοποΐας, ὡς θλέπομεν εἰς τὰ διασωθέντα συγγράμματα τινῶν γεωπόνων, ἵστρων κ.λ. Παρεκτὸς τῶν οἴνων, τοὺς ὅποίους κατεσκεύαζον βαλλοντες μέσα εἰς αὐτοὺς διάφορα ὀπτικά, ή ξύλα μυρωδικά, ή ἀρώματα, στοχαζόμενοι νὰ τοῖς δώσωσι διαφόρους δυνάμεις, γεύσεις καὶ διαιτές (οἷον, τὸν μελίτην οἶνον, τὸν ἀπίτην, τὸν ροδίτην καὶ ἄλλους πολλοὺς, τοὺς ὅποίους ἀπαριθμεῖ ὁ Διοσκορίδης, Βιβλ. Ε.) ἔξευραν νὰ πράττωσι καὶ τινας προπαρασκευάς εἰς αὐτοῦ τοῦ οἴνου τὴν κατασκευὴν ἀναγκαίας. Εἰς τινας τόπους ηλίαζον τὰς σταφυλὰς πρῶτον ἢ τὰς ἄριντας ἐπάνω εἰς τὰ κλίματα νὰ σταριδωθῶσι· τὸ ἐκ τούτων τῶν σταφυλῶν σωρευμένων πρῶτον κατατοῖσον γλεύκος ἔκαμνε τὸν πρότροπον λεγόμενον ἢ πράρινον καὶ κρητικὸν οἶνον, δεστις ἐγίνετο γλυκύς (Διοσκ. Βιβλ. Ε), ἐπειτα ἐξεθλίζετο ὁ δευτερίας. Οἱ σκύριοι πάλιν οἶνος ἐγίνετο ἀπὸ γλεύκος ἢ μοῦστον καθεψημένον. Άλλοι ἐσυνείθιζον νὰ βαλλωσι μέρος τοῦ καθεψήματος τούτου εἰς τὸ γλεύκος· ἀλλοὶ ἔβαλον γύψον ἀλλοὶ ῥητίνην ἢ τοὺς στροβίλους καὶ κώνους τῆς πίτυης, διεν ὧν μαζῶν καὶ τοὺς οἴνους στροβίλετας καὶ κωνίας. Καθεῖται τόπος εἶχε τὰς συνηθείας ἢ προδηλώσεις του εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ καρπίου, καὶ εἶναι ἀξεισημείωτον ὅτι ἔκτοτε διασῶζονται κατὰ παράδοσιν ὅλοι αὐτοὶ οἱ τρόποι, παρεφθαρμένοι ὅμως, εἰς τὰ διάφορα μέρη τῆς Ἑλλάδος. Εἰς τινας νήσους τοῦ Αιγαίου Πελάγους προσηλιάζουσι πρῶτον τὰς σταφυλάς· εἰς ἄλλας βαλλουσι γύψον· εἰς τὴν Ηπειρόνησον ῥητίνην ἢ στροβίλους καὶ γύψον. Άλλ' ὅλα ταῦτα πλὴν τοῦ καθεψημένου γλεύκους, ἀλλοιόνουσι τὴν ιδιότητα καὶ τὴν γεύσιν τοῦ κρασίου, καὶ βλάπτουσι προσέτι τὴν θεραπείαν τῶν πινόντων αὐτό. Εἶναι δὲ πρόληψις ἐξ ἀμαθείας τὸ νὰ στοχάζεται τις ὅτι δὲν ἔμπορει νὰ γένη τὸ κρασίον γωρίς γύψον ἢ ῥητίνην καὶ νὰ διαρκέσῃ. Λάρινος ὅτι εἰς τῆς Εὐρώπης τοὺς τόπους, ὅπου γίνονται κλήματα, δὲν μεταχειρίζονται τὴν ῥητίνην καὶ τὸν γύψον εἰς τὰ κρασία των. Εἰς τινας νήσους τοῦ Αἰγαίου Πελάγους δὲν καίμνουν καθλίστα κρασία ἄγυψα καὶ ἀρητίνωτα; καὶ εἰς ἄλλα μέρη ἔμπορούμεν νὰ εὔρωμεν οἰκοκυρίους, οἵτινες κατασκευάζουσι κρασίον πρὸς χρῆσίν των, γωρίς νὰ βαλλωσι τίποτε ἀπὸ τὰ τοιαῦτα.

Ἐγὼ ἔτυχον ν' ἀπογευθῶ πέρυσι εἰς Μεθώνην τοιοῦτον κρασίον τοῦ Νησίου (τοῦ πλησίον τῆς Καλαμάτας) ἐνὸς ἔτους, τὸ ὅποιον καὶ ὅλα ἦτο ὅμιλον μὲ τὸ θυρδιγαλλικὸν τῆς Γαλλίας, καὶ ἥθελεν εἰσθαι καλύτερον, ἀν τις ἐδιδε τὴν πρέπουσαν προσοχὴν εἰς τὴν κατασκευὴν του· ἔμποροῦμεν νὰ φέρωμεν καὶ ἄλλα παραδείγματα πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ λεγομένου. Οἱ Λιθήνιοι λέγει ῥητῶς (Βιβλ. Α) ὅτι ὁ Ζηκύνθιος καὶ Λευκάδιος οἶνος κτυποῦσι εἰς τὴν κεφαλὴν, ἐπειδὴ ἔχουσι γύψον· εἰς τούτους τοὺς τόπους τὴν σήμερον ἔχουν κρασία ἀξιόλογα, εἰς τὰ ὅποια δὲν βαλλουσι ῥητίνην, οὐδὲ γύψον. Κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Διοσκορίδου (Βιβλ. σ'. μγ') εἰς πολλὰ μέρη καὶ εἰς τὴν Γαλατίαν ἔχόγεις ἔβαλλον πολλὴν ῥητίνην· διότι ὁζύντεν ὁ οἶνος, ἐπειδὴ δὲν ὠρίζεταιν αἱ σταφυλαὶ διὰ τὸ ψύγος. Ήμει, ἔξευρομεν μετὰ θειαιστήτος ὅτι, εἰς αὐτοὺς τοὺς τόπους τῆς παλαιᾶς ὄνομαζομένης Γαλατίας, τὴν σήμερον δὲν βαλλουσιν εἰς τὰ κρασία τον οὐδὲ γύψον, οὐδὲ ῥητίνην, καὶ κάμνουν κρασία ὄνομαστὰ καὶ πολὺν καιρὸν διαρκοῦντα. Εἰς τὴν Πελοπόννησον, ὅπου μεταχειρίζονται καταχώρις τὰ νομιζόμενα ταῦτα προφυλακτικὰ τοῦ οἴνου, σπανίεις ἔμπορεις νὰ εὔρῃς κρασίον ἐνὸς χρόνου, διότι δὲν ἔξεύρουν τὸν τρόπον νὰ τὸ κατασκευάσωσιν, οὐδὲ πῶς καὶ ποῦ νὰ τὸ φυλάξωσι.

Τὸ κρασίον εἶναι γηραικής πράξεως γένηνημα, τῆς λεγομένης οἰνώδους ζυμώσεως. Τὸ ἐκβλινόμενον ἀπὸ τὰς σταφυλὰς γλεύκος (μοῦστος) περιέχει ἐν μέρος ὑδατώδες, ἐν στοιχεῖον γλυκὺ, ζάχαρι, γλοιώδη τινὰ μέρη, κ.τ.λ. Τὰ τρία πρῶτα στοιχεῖα εἶναι τὰ ἀναγκαῖτατα εἰς γέννησιν τῆς οἰνώδους ζυμώσεως, διὰ τὴν ὅποιας τὸ ζάχαρι ἀντιλυγμένον γεννᾷ τὸ οἰνόπνευμα (τὸ σπίριτον). Εἶναι γνωστὸν ὅτι αἱ σταφίδες καὶ τὰ σύκα διαβρεχόμενα εἰς ἀνάλογον ποσότητα νεροῦ πάσχουσι τὴν οἰνώδην ζυμωσίν, καὶ δίδουν ίκανὴν καὶ καλὴν φακήν. Το μέλι καὶ τὸ ζάχαρι ἔμποροῦν νὰ δώσωσιν ὅμοιώς. Όσον ὠριμώτεραι καὶ γλυκύτεραι εἶναι αἱ σταφυλαὶ, τόσον πλειότερον οἰνόπνευμα ἔμποροιν νὰ δώσωσι, καὶ τὸ ἐξ αὐτῶν κρασίον γίνεται ἐπομένως τίσφυ μᾶλλον δυνατώτερον, καὶ τόσῳ πλειότερον καιρὸν διατηρεῖται. Τὸ γεννώμενον λοιπὸν ἐκ τῆς ζυμώσεως οἰνόπνευμα εἶναι τὸ πρωτιστὸν συντρητικὸν τοῦ οἴνου· καὶ αὐτοῦ τὴν αὔξεσιν πρέπει νὰ ἔχωμεν πρὸς ὄφθαλμῶν εἰς τὴν οἰνοποίην, φροντίζοντες πῶς νὰ γένη ἡ ὅσον τὸ δυνατὸν ἐντελεσέρα ἀνάλυσις τοῦ

Ζαχγάρεως. Πρὸς τοῦτο πρέπει νὰ ἔξευρωμεν πᾶς νὰ προετοιμάσωμεν καὶ νὰ διευθύνωμεν πρεπόντως τὰ τῆς οἰνώδους ζυμώσεως. Οἱ ἴδιοι μας βάλλοντες κρασίον πράττουσιν ὅ,τι εἶδαν, γωρὶς νὰ ἐννοῶσι τίποτε. Πατῶσιν ἡ ἡμιοπατῶσι τὰς σταφυλὰς ὅπως τύχωσι· βάλλουν μέσα εἰς τὸ γλεύκος ἀπὸ 10-25 ὄκαδες νεροῦ εἰς τὰς ἑκατὸν· ἔπειτα ρίπτουν ῥητίνην ἀνὰ δέκα εἰς τὰς ἑκατὸν, καὶ προσέτι γύψον, καὶ πρὶν σαραντίσῃ ἀκόμη ἀργίζουν καὶ πίνουσιν· οὕτω κάρμνουν εἰς τὰ πλειότερα μέρη τῆς Πελοποννήσου. Καὶ στοχάσου πόσον ἀνόητα πράττουσιν εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ κρασίου των. Ο γύψος βάλλεται διὰ ν' ἀφαιρέσῃ τὸ περισσὸν τοῦ ὑδατώδους καὶ νὰ μηδενίσῃ καὶ τὸ μηλικὸν ὅξυ, τὰ δύο σώματα δηλ. τὰ ὑποῖα πλεονάζοντα εἶναι αἰτία τῆς ὀξυνίσεως τοῦ οἴνου. Όταν αὐτοὶ βάλλουν ἀπὸ τὸ ἐν μέρος νερὸν καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο γύψον, κάρμνουσιν ἐν ἀνόητον ἔξοδον, γχλοῦσι τὴν ποιότητα τοῦ κρασίου των καὶ τὸ καταστήνουσι καὶ θλαχερὸν εἰς τοὺς πίνοντας· Εἶναι αἱ σταφυλαὶ τύχωσιν ἐκ τοῦ καἱροῦ νερουλαὶ, ἐμποροῦν νὰ ὀλιγοστεύσωσι τὸ περισσὸν τοῦ ὑδατώδους διὰ τῆς προτλιάσεως αὐτῶν, ἡ διὰ τῆς καθεψύσεως ἐνὸς μέρους τοῦ γλεύκους, ἡ τέλος προσθέτοντες 2-3 ὄκαδας μελιτοῦ εἰς τὰς ἑκατὸν τοῦ γλεύκους διὰ ν' αὐξήσωσι τὸ οἰνόπνευμα. Ή δὲ ῥητίνη, τῆς ὑποίας ἡ μεγάλη μάλιστα ποσότης καταστήνει ὑπόπικρον καὶ ἀπὸς τὸ κρασίον, ἐμπορεῖ καὶ αὐτὴ νὰ λειψῇ, ἡ ν' ἀναπληρωθῆ διὲ ἄλλου τινὸς μὴ ἀλλοιόνοτος τὴν γεῦσιν καὶ τὴν ποιότητα τοῦ οἴνου. Ή ῥητίνη, νομίζω, ὅτι ἔγει τὴν ἰδιότητα νὰ καθαρίζῃ τὸ κρασίον κατακρημνίζουσα τὰ εἰς αὐτὸ διαλελυμένα γλοιώδη καὶ τρυγώδη μόρια. Τοῦτο δὲ τὸ καθάρισμα γίνεται διὰ τῆς μεταγγίσεως ἀπογωριζούμενου τοῦ κρασίου ἀπὸ τὴν κατακαθίζουσαν τρυγὶκὴν εἰς τὸ βαρέλιον. Εἰς τοὺς βορείους τόπους μεταχειρίζονται ἔτι πρὶς τοῦτο τὴν ἰχθυόκολλαν· εἰς δὲ τοὺς μεσημβρινοὺς, τὰ λευκὰ τῶν αὐγῶν καὶ ἄλλα τινὰ, ὡς θέλομεν λαλήσει ἄλλοτε.

Εἰς τὴν ποιότητα καὶ τὴν γεῦσιν τοῦ κρασίου ἔχουσι μεγάλην ἐπιρρόην τὸ κλίμα, τὸ εἶδος τῆς γῆς καὶ ἡ θέσις αὐτῆς, ἡ κατάστασις τῆς ἀτμοσφερίκης καὶ αἱ ὥραι τοῦ ἔτους, τὸ εἶδος τῶν σαφυλῶν, ἡ καλλιέργεια καὶ ἡ τήλικία τῆς ἀμπέλου, καὶ ἡ κατασκευὴ τέλος αὐτοῦ τοῦ κρασίου, ἡ τις τροποποιεῖται καὶ αὐτὴ κατὰ τὰς σκνωτέρω αἰτίας. Περὶ ὅλων τούτων τῶν αἰτιῶν δεν μᾶς συγχωρεῖ ὁ

καἱρὸς οὐδὲ ὁ τόπος νὰ λαλήσωμεν κατὰ τὸ παρόν· ἀρχούμεθα μόνον νὰ διαλέχωμεν ἀπλῶς καὶ κυρίως περὶ τῶν ἀρχῶν τῆς οἰνοποιίας, τὰς ὑποίας ὁ περιβλεπτος Σιαπτάλιος ἔξεθεσεν εἰς τὸ ἐπὶ τούτου ἀξιόλογον σύγγραμμά του, καὶ ἡ πεῖρα ἔβεβαίωσεν. Ή ἔκθεσις μᾶς θέλομεν πασχίσει νὰ γενῇ εὐληπτος εἰς τοὺς πολλούς· δὲν θέλομεν δὲ παραμελήσει ν' ἀναφέρωμεν καὶ οἵσα ἔξευρομεν ἴδιαζοντα εἰς τινὰς τόπους τῆς Ἑλλάδος. Ο σκοπός μᾶς εἶναι νὰ βελτιώσωμεν καὶ ν' αὐξήσωμεν τὴν τιμὴν ἐνὸς μεγίσου καὶ πολυτίμου προϊόντος τοῦ τόπου μᾶς· ἀπ' αὐτοῦ δὲ γινομένου καλοῦ θέλει αὐξηθῆ ἡ εὐπορία τοῦ γεωργικοῦ μᾶς λαοῦ, καὶ ἡ εὐπάθεια προσέτι διλων ἡμέων. Εἶξευρομεν δτι διὰ τὴν ἀμάχθειαν καὶ διὰ τὰς προληπτικές δὲν θέλουν εἰςακουσθῆ κατὰ πρῶτον οἱ λόγοι μᾶς· ἔχομεν δημαρχὸς τὸ θάρρος μᾶς εἰς τοὺς γνωρίζοντας τὸν κίσμον κτηματίας καὶ τοὺς ἄλλους εὐκαταστάτους, δσοι βάλλουν πρὸς γρῆσίν των κρασίον, καὶ τοὺς παρακλοῦμεν νὰ κάμωσι δοκιμὴν εἰς μίαν τινὰ μικρὰ ποσότητα κατὰ τὰ ἐδῶ γραφόμενα, βεβαιώνοντές τους ὅτι δὲν θέλουν μετανοήσει. Ἀπὸ τὰς δοκιμὰς καὶ παρατηρήσεις αὐτῶν θέλουν παρακινηθῆ καὶ οἱ γεωργοὶ μᾶς, βλέποντες τὸ ἀποτέλεσμα, εἰς τὸ ν' ἀλλάξωσι τρόπον. Όσοι δὲ θέλουν νὰ μᾶς κοινοποιήσωσι τὰς κατὰ τόπους δοκιμὰς καὶ παρατηρήσεις των ταύτας, θέλομεν τὰς δημοσιεύσει εὐγχρίσως, καὶ τοῖς ἀποκριθῆ προθύμως εἰς ὅσας ἐρωτήσεις μᾶς κάμωσι.

Τρύγος.

Ο τρύγος εἶναι τὸ πρῶτον τὸ πρὸς οἰνοποίαν. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐν γένει ἀρχῆει ἀπὸ τὰ μέσα Αὐγούστου καὶ τελείωνεις τὰ δρεινότερα μέρη περὶ τὰς ἀργής Οκτωβρίου. Αἱ σαφυλαὶ εἶναι πολλῶν εἰδῶν· εἶναι παρατηρημένον ὅτι αἱ τοῦ αὐτοῦ εἰδῶν εἰς μίαν ἀμπελὸν σπανίως ὠριμάζουσιν δῆλαι κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν, πολὺ μᾶλλον ὅταν τύχωσι νὰ ἴναι εἰδῶν διαφόρων· διὰ τοῦτο πρέπει νὰ τρυγῶνται συγχρόνως δῆλαι αἱ ὥραι, καὶ μετά τινας ἡμέρας αἱ ἄλλαι, ἀφ' οὐ ὠριμάζωσι καλῶς καὶ αὐταί. Οἵτις θέλῃ νὰ κάμη καλὸν κρασίον, καὶ μόνιμον πρέπει νὰ προσέχῃ τοῦτο, καὶ νὰ χωρίζῃ μᾶλιστα καὶ τὰς σαπτημένας σαφυλὰς καὶ βραγάς, τὰς ἐγιούσας γῶμας ἡ ἄλλας ἀκαθαρσίας, καὶ τὰς ἀώρους, διὰ νὰ τὰς πατῇ χωρισά. Ο καἱρὸς τῆς ὠριμότητος τῶν σαφυλῶν γνωρίζεται ἀπὸ τὰ ἔξτις σημεῖα ἐνωμένα. Όταν ἡ σαφυλὴ ὠριμάσῃ καλῶς, ἀ τὸ βότρυ-

χέν της (1) γίνεται εἰς τὸν οὐράνον του μελανωπόν· β', ὅλος ὁ βότρυς γέρει ως τὰ μαρχμένα φύλλα· γ', αἱ ῥάγες φαίνονται ὑσλιεραὶ καὶ διαφανεῖς, καὶ οἱ σπόροι των, ὄντες μελανωποί, ἔκβαίνουν χωρὶς νὰ ἔχωσι τίποτε κρεατῶδες ἐπένω των κολλημένον· δ', τὸ βότρυχον κόπτεται εὔκόλως ἀπὸ τὸ κλῆμα, καὶ αἱ ῥάγες εὐκόλως ἀποσπῶνται ἀπ' αὐτό. Τελευταῖον ὁ ζωμὸς τῶν σαφυλῶν εἶναι νόσιμος εἰς τὴν γεῦσιν, γλυκὺς, πηκτὸς καὶ κολλώδης.

Οὕτων ἐκ τῶν ἀνωτέρω σημείων γνωρισθῆ ἡ ὡριμότης, ἀρχίζεται δὲ τρύγος εἰς ἡμέραν εὑδίου, ἀφ' οὗ ὁ ἥλιος ἔξατμίσῃ τὴν εἰς τὰς σαφυλᾶς δρόσους τῆς νυκτὸς. Οὕτω ἔχουν σκοπὸν νὰ καμώσουν ἀσπροὺν κρασίον καὶ ἀρρώδες, ως τὸ τῆς Καρπαχνίας, ἐκεῖνοι κόπτουσι τὰς σαφυλᾶς ἔχοντας τὴν δρόσον καὶ εἰς ἡμέραν ὄμιχλώδην, οὐδὲ τὰς ἥλικζουν παντελῶς. Εἰςτις οἰκοκύριος πρέπει νὰ ἐπιειστῇ τὸν τρύγον ἔχων ἀνθρώπους γυμνασμένους εἰς τοῦτο τὸ ἔργον καὶ προσεκτικούς. Πρέπει νὰ κόπτωνται αἱ ὥριμοι σαφυλαὶ καὶ μὴ σαπημέναι μὲ φαλίδια κάτω ἀπ', τὸ μελανωπὸν μέρος τῆς οὐρᾶς, κοντὰ εἰς τὴν ἀργὴν τῶν πρώτων φραγμῶν, νὰ καθαρίζωνται ἐπιμελῶς ἀπὸ τὰς σαπημένας ῥάγες καὶ τὰ ἔντρα φύλλα, ν' ἀποθέωνται προσεκτικῶς εἰς καλάθια ἢ μικρὰ κοφίνια, ὥστε νὰ μὴ καταβλήωνται ἀπὸ τὸ βάρος των ἢ ξεκοιλιάζωνται, καὶ νὰ μεταφέρωνται χωρὶς πολὺν τιναχμὸν εἰς τὸν τόπον τοῦ ἥλιασματος, ἢ εἰς τὸν ληγὸν, ἀν δὲν θέλῃ ὁ οἰκοκύριος, ἢ ἀν ὁ καιρὸς δὲν τὸν συγγιαρῇ, νὰ τὰς ἥλιάσῃ.

Προπαρασκευὴ εἰς τὴν οἰνώδη ζύμωσιν.

Τὸ ἥλιασμα σκοπὸν ἔχει νὰ ἔξατμίσῃ τὸ περιεσδὸν ὄντας μέρος τῶν σαφυλῶν, νὰ καμῇ πηκτὸν τὸν ζωμὸν, νὰ μετριάσῃ τὴν ὄρμὴν τῆς ἀναβράσεως καὶ νὰ κατασήσῃ τὸ κρασίον, ἀσπρον ὃν ἡ μαῦρον, πηκτουλὸν καὶ πνευματώδες. Οἱ παλαιοὶ ἥλιαζον τρεῖς ἡμέρας τὰς σαφυλὰς μεταγυρίζοντες αὐτὰς τρεῖς φορὲς τὴν ἡμέραν, καὶ τὴν τετάρτην τὰς ἐπέταν. Εἰς τινὰς νήσους τοῦ Αίγαιου Πελάγους ἔως τὴν σήμερον ἥλιαζουσι τὰς σαφυλὰς 4 ἔως 8 ἢ 10 ἡμέρας, ἐπειτα ἀφ' οὗ τὰς ἀφίσωσιν ἀλλας 4 ἡμέρας σωρευμένας εἰς τὸν ληγὸν, τὰς πατῶσιν ἀλλ' αὐτὸ τὸ τόσων ἡμερῶν ἥλιασμα καὶ τὸ σώρευμα πράσσονται περιττῶς καὶ πα-

(1) Βότρυχος λέγεται τὸ τσάμπουρον· οἱ Ἀθηναῖοι τὸ ὄνομαζουσι τὴν σήμερον βούργον κατὰ παραφθερὰν τοῦ βότρυχος, οὗν καὶ τίμεις τὸ λέγομεν αὐδετέρως βότρυχον.

ραλόγως. Διότι ὅσον ὄντας καὶ νερουλαὶ τύχωσι νὰ ἴναι αἱ σαφυλαὶ, 8 καὶ 10 ἡμέρας ἥλιαζόμεναι εἰς τὸν καυσικώτατον ἥλιον τοῦ κλίματος τῶν νήσων μας, ἔηραίνονται ὑπέρπολοι, καὶ πηκτόνεται ὑπὲρ τὸ μέτρον ὁ ζωμὸς των. Τοῦτο τὸ κακὸν μετριάζεται ὑπερον ἀφινομένων τέσσαρας ἡμέρας μέσα εἰς τὸν ληγὸν, διότι σωρευμέναι οὖσαι αἱ σαφυλαὶ νοτίζονται τὴν νύκτα καὶ ιδρόνουσιν· ἐκ τούτου λαμβάνουσιν ἐν μέρος ὑγροῦ. Αλλ' ὅμως, ἐπειδὴ καὶ συγκαίονται ἐκ τούτων, καὶ ἀρχίζει ὁ βρασμὸς τῆς σήψεως εἰς τὸ διάσημα τῶν 4 ἡμερῶν, ἡ γεῦσις καὶ ἡ ποιότης τοῦ κρασίου πρέπει ἐξ ἀπαντος νὰ ἀλλοιούνται· γαστομεροῦν λοιπὸν ἐξ ἀμαχθείας εἰς μάτην, καὶ κοπιάζουν εἰς τὸ νὰ χαλάσωσι τὸ κρασίον των. Οἱ παλαιοὶ ἐπραττον εὐλογώτερα, καὶ κατ' αὐτοὺς καὶ ἡμεῖς πρέπει νὰ πράσσωμεν νὰ ἥλιαζομεν τὰς σαφυλὰς 4 ἢ 5 ἡμέρας τὸ πολὺ ἀναλόγως μὲ τὸ ὅσον ἔχουν ὄντας μέρος, καὶ ἀμέσως τὴν ἐπαύριον νὰ τὰς πατῶμεν.

Οἱ παλαιοὶ κατώρθωνται τὸ αὐτὸν ἀποτέλεσμα τοῦ ἥλιασματος διὰ τῆς καθεψίσεως, τὴν ὑποίσιν ἔκαμνον εἰς δύο βαθμοὺς διαφόρους· ἀλλοῦ μὲν, ὡς εἰς τὴν Δακωνίαν, ἔβραζον τὸ γλεῦκος, ἔως οὐ ἐφύραινε τὸ πέμπτον· ἀλλοῦ δὲ, ὡς εἰς τὴν Ἀρκαδίαν, ἔως οὐ ἔμενε τὸ τρίτον ἢ τὸ τέταρτον· τὸ δὲ καθεψημένον οὗτον κρασίον ἐγίνετο, ὅτε ἐπαλαιώνετο, τόσον πηκτὸν, ὥστε τὸ ἀνέλιυν εἰς νερὸν διὰ νὰ τὸ πίωσι. Τὸ καθέψημα τοῦτο ἐμποροῦν νὰ τὸ μεταχειρίζωνται εἰς τόπους, ὅπου ὁ τρύγος εἶναι ὄψιμος καὶ τὰ κρασία γίνονται λεπτά, ὡς τὸ ὄρόπεδον τῆς Τριπολιταῖς καὶ τὰ λοιπὰ ὄρεινά μέρη, ὅπου τὰ κρασία γίνονται λεπτά καὶ ἀδύνατα· ἐν μέρος καθεψημένου γλεύκους, σμιγόμενον μὲ τὸ ἐπίλοιπον, αὐξάνει τὴν ἀνάβρασιν καὶ τὸ οἰνόπνευμα, καὶ δίδει δύναμιν καὶ διάρκειαν εἰς τὸ κρασίον, οἵσας μ' ἄλλον τρόπον δὲν ἐμπορεῖ νὰ λάβῃ.

Τινὲς τῶν ἀγρονόμων συμβουλεύουν νὰ πατῶσι τὰς σαφυλὰς, ἀφ' οὗ τὰς ἔεργαγιάσωσι, τούτεστιν ἀφ' οὗ γωρίσωσι τοὺς βότρυγους ἀπὸ τὰς ῥάγες· ἄλλοι πάλιν θέλουσι τὸ ἐναντίον, καὶ ἀμφότερος ὑπερασπίζουν τὴν γνώμην τῶν φέροντες τὴν πεῖραν μάρτυρα. Εἴχουσι δίκαιον ἀμφότεροι, διότι δὲν πρέπει ὅλαι αἱ σαφυλαὶ νὰ ἔεργαγιάζωνται. Τὸ βότρυχον ἔχει τις συφόν ἢ αὐτηρόν, τὸ ὅποιον μεταδίδει εἰς τὸ κρασίον· θίγει ἄλλοισιν αὐτοῦ τὴν γεῦσιν, χωρὶς νὰ προσθέσῃ

τι ἀφ' ἑαυτοῦ οὔτε εἰς τὸ πνευματῶδες, οὔτε εἰς τὸ ἀρωματικόν του. Εὐπορεῖ προσέτι ν' αὐξῆσθη τὸν ἀναβρασμόν· ἐκ τούτου δὲ ἔπειται ὅτι, ἀναλυομένου ἐντελέστερον τοῦ γλεύκους τοῦ περιέχοντος πολὺ ζάχαρι, παράγεται πλειύτερον οἰνόπνευμα. Συνάγεται λοιπὸν ἐκ τῶν ἄνω εἰρημένων ὅτι εἰς πολλὰ ἀδύνατα κρασία καὶ ἀνούσια, ὅποια εἶναι τὰ προεργόμενα ἀπὸ κοίλους καὶ καθύγρους τόπους, συμφέρειν ἀφίνεται τὸ βότρυγχον, τοῦ ὑποίου ή συφτῆς διωρθόνει ὀπώσοῦν τὴν ἀνούσιον γεῦσιν καὶ τὴν ἀδύναμιάν ἐκείνων· καὶ ὅτι ὅσον ὠριμώτεραι εἶναι αἱ σταφυλαὶ, τόσον ὀλιγώτερα πρέπει νὰ ἐκβάλλωνται βότρυγχα.

Εἰς τὰς ἐναντίας περιστάσεις, ἡ ὅταν ἔχῃς ἀσπρὰ σταφύλια, ἢ θειῆς νὰ δώσῃς νοστιμωτέραν γεῦσιν καὶ ἀρωματικὸν πλειότερον εἰς τὸ κρασίον, ἐκβάλλει μετὰ προσοχῆς τὰ βότρυγχα. Πρὸς τοῦτο ἔχουν δικράνια μὲ τρεῖς ὁδόντας, τῶν ὅποιων τὸ πάχος εἶναι πλειότερον πρὸς τὰ ἄνω· τὰ χόνουν μέσα εἰς τὸν κάδον, ὅπου εἶναι αἱ σταφυλαὶ· τὰ περιγυρίζουν ἔνα γύρῳ μὲ ταχύτητα, καὶ οὕτως ἀποσπῶντες τὰς ῥάγας ἀνασύρουσιν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τὰ βότρυγχα, τὰ ὅποια ρίπτουσιν εἰς ἄλλο ἀγγεῖον διὰ νὰ τὰ ἀναμιέζωσιν ἐπειτα μὲ τὰ σέμφυλα ἢ σήπουρα.

Αἱ σταφυλαὶ, εἴτε ἀπὸ τὴν ἄμπελον κατ' εὐθεῖαν φερόμεναι, εἴτε ἀπὸ τὸ ήλιασμα, δὲν πρέπει νὰ μένωσι σωρευμέναι πλειότερον ἀπὸ μίαν ἡμέραν, χωρὶς νὰ πατηθῶσι. Τὸ δὲ πάτημα πρέπει νὰ γίνεται μὲ μεγάλην προσοχὴν καὶ ἴκανην ὥραν, ὥστε ὅχι μόνον νὰ μὴ μένωσι ῥάγες ἀκέραιαι, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ δέρμα των ὑποκάτω νὰ μὴ μένῃ τίποτε κρεατῶδες· ἀλλέως δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γένη ἡ ζύμωσις τοῦ δόλου ἐντελής, οὐδὲ σύγγρονος. Καθ' ὅλην σχεδόν τὴν Ἑλλάδα, συνειδῶν νὰ πατῶσι τὰς σαφυλάς μέσα εἰς ληνούς λιθοκτίστους ἐκ τούτων ἔκρει τὸ ὑγρὸν μέσα εἰς ὑπολήνια, ἐκ τῶν ὅποιων ἀνασύροντες το εὐθύν, το μεταφέρουσι μὲ ἀσκοὺς εἰς τὰ θαρέλια. Εἰς πολλὰ ὄλιγχα μέρη τὸ μεταγγίζουσιν εἰς κάδας μεγάλας, ἀνακατόνοτες το μὲ τὰ σήπουρα διὰ νὰ βράσηται μᾶζη μ' αὐταῖς ἀλλ' ὅμως καὶ διὰ τὸ πάτημα καὶ διὰ τὸ βράσιμον εἶναι καλήτερον νὰ μεταχειρίζεται τις καδας καὶ πατητήριον, ὡς εἰς τὴν Σμύρνην, ὅπου πάντοτε ἀφίνεται τὸ μαῦρον κρασίον ν' ἀναβράζῃ μὲ τὰ σήπουρα. Ἐκεῖ δὲν ἔχουν ληνούς, ἀλλὰ καδας μεγαλωτάτας, ἐπάνω εἰς τὰς ὅποιας βάλλουσι τὸ πατητήριον. Εἶναι δὲ τοῦτο ὡς κύριος κομμένος

εἰς τὴν μέσην, ἢ σενδούκιον τετράγωνον καρφωμένον ἐπάνω εἰς δύο μακρὰ ξύλα, τῶν ὑποίων αἱ ἄκραι ἐπιστρητοῦνται ἐπάνω εἰς τὰ χεῖλη τῆς κάδης· ὁ πάτος του συνίσταται ἀπὸ τρεῖς σανίδας, τῶν ὑποίων ἡ μεσαία εἶναι κινητή· εἰς τὰς 4 γωνίας ἔξεγουσι καὶ 4 ξύλα ὡς σύλοι, εἰς τὰ ὑποία ἐπιστρητοῦνται τὰς χειράς των οἱ πατοῦντες. μέσα εἰς αὐτὸ το πατητήριον βάλλομενα ἀπὸ ὄλιγα τὰ σαφύλια πατῶνται ἀπὸ ἐνὸς ἡ δύο ἀνθρώπων. Οὗτοι, ἀφ' οὐ τάναγρίσωσι πολλάκις μὲ τοὺς πόδας των καὶ τὰ καταπατήσωσι καλῶς, σηκούνουσι τὴν κινητὴν σανίδα, καὶ σπρώχνοντες τὰ σήπουρα μὲ τὸν πόδα, τὰ ρίπτουσι μέσα εἰς τὴν κάδην, ὅπου προτοῦ ἔρρεε τῷ πατηθέντων ὁ ζωμός. Βάλλουσι τὴν σανίδην εἰς τὸν τόπον της, καὶ ἀρχίζουσι πάλιν τὴν αὐτὴν πρᾶξιν, ἐμβάλλοντες ἄλλας σαφυλάς.

Οἱ ληνοί, αἱ κάδαι, τὰ πατητήρια καὶ ὅλα τὰ ἀγγεῖα τὰ πρὸς τὸν τρύγον καὶ τὸ πάτημα τῶν σαφυλῶν μεταχειρίζομενα, πρέπει νὰ ἴναι πολλὰ πατρικά. Οἱ παλαιοὶ εἶχον μεγάλην προσοχὴν εἰς τοῦτο, πλύνοντες καὶ καπνίζοντες τοὺς ληνοὺς καὶ τὰ ἀγγεῖα των μὲ μίαν δειπτιδικόνα, οὐτως εἰπεῖν, ἀχρίθεαν. Οἱ ληνοὶ καὶ αἱ κάδαι ἀφ' οὐ πλυθῶσι καλῶς, πρέπει ν' ἀλείφωνται ἡ ν' ἀσθεσόνωνται μὲ ἀσθέσην, ἐκείνην τὴν ὥραν σθυνομένην, παρόμοια, ὡς ἀσπρίζομεν συνήθως τοὺς χορηγωμένους τοίχους τῶν ὀσπητίων. Τοῦτο μάλιστα πρέπει νὰ τὸ κάμη τις, ὅταν αἱ σαφυλάς του δὲν ἴναι πολλὰ ὠριμοί, καὶ τὸ κρασίον του ἔχῃ τι ὑπόξενον, καὶ ἀργῇ νὰ γένη· ἡ ἀσθεστος ἀφαιρεῖ τὸ δέξιον ἐνεργοῦσα ὡς ὁ γύψος, μὴ βλάπτουσα ὅμως ὡς ἐκείνος.

Διοίκησις τῆς εἰς τὴν κάδην ζυμώσεως.

Τὰ ἀπὸ ὠρίμους καὶ πηκτοζώμους σταφυλὰς γεννώμενα μαῦρα καὶ παχέα κρασία, εἶναι ἐκεῖνα, τὰ ὑποῖα χρειάζονται κατ' ἐξοχὴν νὰ βράζωσι μαζῆ μὲ τὰ σήπουρα μέσα εἰς τὰς κάδας. Ἄμα ἐκθιλφῆ τὸ γλεύκος, ἀρχίζει αὐτὸς ὁ ἀναβρασμός· καὶ πρὸς ἀκόμη τελειωθῆ τὸ πάτημα μιᾶς κάδης, θέλεπομεν, διὰ ἀναβαίνουσι φυσαλίδες εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, συγματιζόμεναι ἀπὸ τὸ ἀνθρακικὸν ὅξεν, τὸ ὑποίον γεννᾶται ἀπὸ τὴν οἰνώδη ζύμωσιν. Διὰ νὰ γίνεται δὲ ἡ ζύμωσις αὕτη υψηλῶς εἰς τὸ δόλον καὶ νὰ κάμη τακτικῶς τὴν περίοδόν της, πρέπει μία καδὴ τὴν αὐτὴν ἡμέραν νὰ γεμίζεται καὶ νὰ μὴ προσβέτεται τὴν αὔριον ἄλλο νέον τρύγημα εἰς αὐτὴν. Εἰναι αἱ σταφυλαὶ δὲν

τίναι ίκανῶς ὥριμοι, ή τρυγηθῶσιν εἰς ἡμέραν θρογγερὸν, ή ὁ καιρὸς τίναι ψυχρὸς (1), ή καὶ η ποσότης τῶν πατηθέντων σταφυλίων τίναι μικρά, τότε ἀργοπορεῖ καὶ η ζύμωσις. Ιδού δὲ πῶς πρέπει νὰ οἰκονομήσει αὕτη, διὰ νὰ λαμβάνῃ καλὴν ἔκβασιν.

Βάλλε τὴν κάδην σου πάντοτε εἰς ὑπόσκεπτον τόπον, ἀφινέτην ίκανῶς εὔκαιρον διὰ νὰ μὴ κινδυνεύῃς ἐπειτα εἰς ζημίαν, ὅταν σφροδύνῃ δ ἀναβρασμὸς, ἀπὸ τὸ ἔξωγειλισμα ἢ τὸ σπάσιμον τῶν στεφανίων.

Οἳταν ἀργοπορῇ ὁ ἀναβρασμὸς ἀπὸ καθμίαν ἀπὸ τὰς ἄνω εἰρημένας αἰτίας, χύσε μέσα εἰς τὴν κάδην δύο ἢ τρεῖς κακκαΐας θρασμένου γλεύκους (μούστου), καὶ ἀνακάτωσε τὸ ὅλον καλῶς μὲν ἔν κυκλωτερὲς σανίδιον, τὸ ὄποιον ἔχει εἰς τὸ κέντρον του καρφωμένον ἐν μακρῷ κοντάριον ὡς χέριον. Τὸ ἀνακάτωμα τοῦτο συμφέρει νὰ γίνεται κάθε 12 ἢ 24 ὥρας, ὅποταν ὁ ἀναβρασμὸς φαίνεται ἀδύνατος· ἔξεναντίας, ὅταν τίναι δυνατός, δὲν γρειαζεται κάνενὸς εἴδους ἀνακάτωμα.

Πρέπει νὰ ἔχῃς τὴν κάδην σου σκέπασμένην μὲ τὸ σκέπασμά της. Απὸ τὴν ὄρμὴν τοῦ ἀναβρασμοῦ τὰ σήπουρα ἀπωθοῦνται πρὸς τέ ἄνω μέρος καὶ σηγματίζουσιν ἔνα πύλον (σκούφιαν). τοῦτος ὁ πύλος ἐπειδὴ ἔκραίνεται ἀπὸ τὴν ἐνέργειαν τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος, συνεβίζουν εἰς τινας τόπους κάθε 24 ὥρας νὰ τὸν ἀναποδογυρίζωσι, πατοῦντος ἐνὸς τὰ εἰς τὴν κάδην σήπουρα ἀπὸ ἐνὸς μέρους, ἔως οὐ ν' ἀναποδογυρισθῶσι καὶ νὰ έσουτηθῶσι πάλιν εἰς τὸ ὑγρὸν· τοῦτο ὅμως εἶναι Ἐλαχερὸν, ἐπειδὴ τὰ τῆς ἄνω ἐπιφανείας σήπουρα ὀξεῖναι ὁ ἀτμοσφαιρικὸς ἀέριος αὐτὰ δὲ ἀνακατονόμενα καθημέραν φέρουσι μίαν ἀργὴν ὀξείνισματος εἰς τὸ κρασίον, ητίς ἐπειτα ἐμπυρεῖ νὰ φανερωθῇ. Τὸ καλήτερον εἶναι νὰ ἔχῃλης τὸ σκέπασμα τῆς κάδης ἐπάνω εἰς τὰ σήπουρα καὶ νὰ τὸ πλακόνης μὲ πέτρας, ὥστε αὐτὰ νὰ μένωσι ἕνθισμένα πάντοτε μέσα εἰς τὸ ὑγρὸν, εἰς τὸ ὄποιον τότε δίδουσι καὶ γρόμα ζωηρότερον.

Εἰς τὴν ζύμωσιν ἐπάνω ἔξατμιζεται ἀνθρακικὸν ὀξὺ, ἐκεῖνος ὁ ἀὴρ ὅστις κτυπᾷ εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ πλησιάζοντος εἰς τὴν κάδην, καὶ τὸν θυντατόνει πολλὴν ὥραν ἀναπνεόμενος. Αὐτὸς ἔξατμιζομένος σύ-

ρει μαζῆ του καὶ ἐν μέρος ἀπὸ τὸ οἰνόπνευμα, τὸ ὄποιον συζήνει ὅλην τὴν δύναμιν τοῦ κρασίου. Διὰ νὰ ἐμποδίζεται τοῦτο, πρέπει νὰ ῥίπτῃς ἐπάνω ἀπὸ τὸ στόμιον τῆς κάδης ἐν σάγουλον ἢ ἄλλο πανίον ὄποιον δημήποτε. Οὖταν ὁ ἀναβρασμὸς τρέχῃ καλῶς καὶ τακτικῶς τὸν δρόμον του, μὴν ἐγγίζης ποσῶς τὴν οὔτω σκέπασμένην κάδην σου, ἔως εἰς τὸν καιρὸν τῆς μεταγγίσεως τοῦ κρασίου εἰς τὰ βαρέλια.

Ο καιρὸς οὗτος κρέμεται ἀπὸ τὸν βαθμὸν τῆς θριμότητος καὶ ποιότητος τῶν σαφυλῶν, ἀπὸ τὴν θερμοκρασίαν τῆς ἀτμοσφαίρας ἀργούστης ἢ ταχυγυνούστης τὸν ἀναβρασμὸν, καὶ ἀπὸ τοῦ οἰκοχυρίου τὴν γνώμην, θέλοντος ἄλλου γλυκύτερον ἢ ξανθύτερον τὸ κρασίον, καὶ ἄλλου αὐτηρότερον ἢ συφότερον καὶ μελανώτερον. Μὲ δῆλα ταῦτα, τὰ λεπτὰ κρασία καὶ τὰ ξανθωπά δὲν ἀφίνονται πολλὰς ἡμέρας νὰ έραζωσιν εἰς τὴν κάδην, διότι χάνουν τὴν δύναμιν των καὶ τὸ γρῶμά των· τὰ δὲ παχέα, τὰ γλυκὰ καὶ μαῦρα πρέπει ν' ἀφίνωνται περισσοτέρας. Εὐ γένει δὶς δῆλα λαλοῦντες ἐμποροῦμεν νὰ εἴπωμεν ὅτι εἰς τὸ κλίμα μας δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας τὸ δὲλιγάτερον, καὶ 12-16 τὸ περισσότερον, ἀρκοῦσιν. Μὲ δὲ γνώρισμα τῆς μεταγγίσεως εἰς τὰ βαρέλια ἔχουσί τινες τὰ ἔξτης· αἱ ὅταν ἰδωσιν ὅτι ὁ ἀναβρασμὸς ὀλιγοτεύῃ καὶ ὁ πύλος ἀρχῆς νὰ κατακάθεται· β', ὅταν ἀπογεύομενοι τὸ γλεύκος αἰσθάνωνται μίαν γεῦσιν καυστικὴν ὀλίγον, διαδεχομένην τὴν γλυκεῖαν ἐκείνην καὶ ζακχαρωδὴν τοῦ γλεύκους. Μὲ ἐπὶ τὸ πολὺ ὅμιλος ἐπειδὴ δυσκόλως γνωρίζεται αὐτὸς ὁ βαθμὸς, τὸ νὰ προλαμβάνεται ἢ μετάγγισις ἀπὸ τὴν κάδην εἶναι καλήτερον, ἢ ν' ἀναβάλλεται, καθὼς θέλομεν φίπτει εἰς τὰ ἐπόμενα.

(Η συνέχεια εἰς τὰ ἐπόμενα).

Ιερὶ χρυσογραφίας.

Συγνάκις συνειθίζουν οἱ Ἕλληνες νὰ λαμπρύνουν καὶ νὰ καλλωπίζουν τὰ βιθλία των μὲ γρυσοῦς γαρακτῆρας, καὶ διὰ τοῦτο οἱ χρυσογράφοι μηνημονεύονται ὑπὸ τῶν συγγραφέων. Μεταξὺ τούτων Θεοδόσιος τις Ἀδραμιτηνὸς ἀναφέρεται παρὰ τοῦ Κεδρηνοῦ· καὶ περὶ Ἀρτεμίου τοῦ αὐτοχράτορος ὅμιλεν Σιμεὼν ὁ Λογοθέτης. Ή τέχνη ἐλέγετο χρυσογραφία. Εὑρίσκεται εἰς τὴν Καισαρικὴν βιθλιοθήκην εἰς κώδηξ Περὶ χρυσογραφίας, καὶ ἔτερος εἰς τὴν τῶν Παρισίων βασιλικὴν βιθλιοθήκην Κατασκευὴ τῆς χρυσογραφίας ἐπιγραφόμενος· ἐγράφη παρὰ

(1) Εἰς τὰ ψυχρὰ κλίματα, ὅταν κάμη κρύον, ἀνάπτουσι φωτίαν εἰς τὰ κατώγεια, δύος ζευσι τὴν κάδην καὶ τὴν σκεπάζουσι.

Θεοδώρου Πελεκάνου τοῦ Κερκυραίου τὸ 1478, καὶ συνίσταται εἰς τρία κεφάλαια δημοσιευθέντα παρὰ τοῦ Montfaucon εἰς τὴν Ἑλληνικήν του Παλαιογραφίαν. Ἡμεῖς θέλομεν ἀναφέρει ἐν πρὸς παράδειγμα τῆς γλώσσης ἑκείνης τῆς ἐποχῆς.

« Διήγησις.

Περὶ τοῦ ποιῆσαι χρυσᾶ κεφάλαια ἐν βίβλοις.

Δάβε χρυσάφιν καθαρὸν, καὶ λέπτυνον, καὶ ἀνάμιξον μετὰ ὄργυρίου ἐν πυρὶ εἰς τὸ χωνίν· εἴτα βάλε τειάφιν καὶ ἀνάμιξον μετὰ αὐτοῦ ἐπὶ μάρμαρον πορφυροῦ, καὶ τρίψον αὐτὰ ὅσον σοὶ δυνατόν, ἵνα γένηται ὥσπερ πασπάλη, καὶ θές αὐτὰ εἰς πινάκιν ἀγανωτὸν πήλινον· καὶ θές αὐτὰ ἐν πυρὶ μαλθακῷ, καὶ σκέπτασον μετὰ ὀστράκου καθαροῦ, καὶ ἐπικεληθῆτι ἵνα ἐκκαθῇ ἔως οὗ ἐρυθράσῃ· ἔπειτα ψυχρανθήτω ἐν μαρμάρῳ πορφυρῷ, καὶ τρίψον μετὰ ὄδατος πολλοῦ, καὶ μικροῦ σπογγαρίου, καὶ σύναξον αὐτὰ, καὶ βάλε εἰς ἀγένον καθαρὸν, καὶ ἔχα αὐτὸ ὄλιγον, ἔως οὗ καθαρίσῃ κάτω· καὶ ρίψας τὸ ὄδωρ πάλιν πλύνον αὐτὸ, ἔως οὗ καθαρισθῇ ἀπὸ τῆς ὅλης· καὶ ὅταν θέλῃς γράψεις, βάλε ἀφ' ἐσπέρας κομμιδὸν μεθ' ὄδατος, καὶ σύγκασον μετὰ χρυσαφίου· εἴτα γράψον πρῶτον τὰ κεφάλαια, εἴτα τίθι ἔτερον μετὰ ὥχρας ἀναμιγμένα μετὰ τοῦ κομμιδίου, ἡλαγχάνην μετὰ κινναβάρεως· ἐπάνω δὲ κατῶν τῶν κεφαλαίων γράψεις μετὰ ζωγραφικοῦ κονδυλίου, ὡς ἔνος ἐστὶ τῶν κονδυλίων, καὶ ἀποτελεῖ τὰ χρυσᾶ.

Ἄλλη ἐρμηνεία τοῦ Χρυσογράμματος ἀναγνώσκεται εἰς τὸ τέλος χειρογράφου τινὸς τοῦ δεκάτου ἑβδόμου ἵσως αἰώνος, σωζομένου εἰς τὸ Ἕθνικὸν Μουσεῖον, γεγραμμένη εἰς τὴν καθημερινούμενην γλώσσαν, τὴν ὅποιαν θέλομεν ἀναφέρει περιεργείας γάριν.

« Ἐπέκρον φύλλον χρυσάφι καὶ καυχίον καθαρὸν, καὶ βάλε εἰς τὸ καυχίον μέλι καθαρὸν έσυλαν μίαν (1), ἡ πλέον, καὶ φύλλον χρυσάφι ἐν,

(1) Τὴν λέξιν ταύτην δὲν εὑρον εἰς τὰ τῆς ἀρχαίας γλώσσης λεξιά, οὔτε εἰς τὸ τοῦ Δουκαγίκιου (Glossarium med. et inf. Græc.). Εἰς τὰς διατάξεις τοῦ Ροθέρτου Γ' βασιλέως τῆς Σκοτίας K. 22 εύρισκεται: *Bolla debet continere 12 Lagenas*· καὶ ἡ λαγήν περιειχε δώδεκα λίτρας ὄδατος. Γίνεται λιτόπον δῆλον ὅτι οὐ Βούλα, περὶ τῆς ὅποιας δὲ λόγος, εἶναι μέτρον χωρητικότητος, τοῦ ὅπεισον τὸ βάρος ισοδυναμεῖ μὲ 144 λίτρας ὄδατος. Άλλα ἡ λέξις λάγηνος, ἡ εὐρισκομένη εἰς τὰ ἀνώτερα διατάγματα εἶναι ἐλληνική· τί παράδειξον λοιπὸν ἄγ καὶ ἡ λέξις βούλα

ἢ ὅσον ἔνι χρεία· καὶ μετὰ τοῦ μέλιτος τρίψον εἰς τὸ καυχίον μέσα μὲ τὸ δάκτυλόν σου, ἔως οὗ νὰ ἀνακατωθῇ· εἴτα βάλε νερὸν ὄλιγον, καὶ ἀνακάτωσε αὐτὸ, καὶ τρίψον μετὰ τοῦ μέλιτος καὶ τοῦ χρυσαφίου, καὶ ἔρχεται τὸ μέλι ἐπάνω καὶ τὸ νερόν, καὶ γύσε το, καὶ μένε τὸ μάλαγμα μοναχὸν εἰς τὸν πάτο· καὶ ἀνάλυσον κομμιδὶς ἀλεξανδρινὸν νὰ γένη ὡσὰν νερό, καὶ ἀνακάτωσε το μὲ τὸ μάλαγμα καὶ θέλει γένει ὡς ὥχρας θεωρία· καὶ γράψε γράμματα μὲ κονδύλι καλάμου, ἢ μὲ ζωγραφικῆς, ὡς οἰνοκοπία, καὶ ὅταν στεγνώσουν, στιλβώσε αὐτὰ μὲ σκύλου δόντι τὰ κεφάλαια, καὶ φαίνονται.»

A. M.

E.

ΠΟΙΚΙΛΑ.

Βάτραχος ξῶν εἰς τὸν στόμαχον ἐνὸς παιδίου.

Πολλάκις ἐλάλησαν ὅτι εὑρηκαν βατράχους ζωντανοὺς εἰς τὸ ἐσωτερικὸν δένδρων, τὰ ὅποια ἐσγισαν, ἢ μέσα εἰς μεγάλας πέτρας συντριψθείσας μὲ τὴν βαρείαν ἢ μὲ σφυρίον. Άλλα τὰ παράδοξα ταῦτα διηγήματα δὲν ἐπιερίζονται εἰς μαρτυρίας ἀξιοπίστους. Τὸ ἀκόλουθον συμβεβηκὸς εἶναι πλειοτέρας πίσεως ἀξιον, διότι ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ κ. Ἀμφωνος, ἴατροῦ εἰς Βολόνην. Εἰς κάτοικος ἐνὸς πλησίον ἐκεὶ χωρίου τοῦ ἔφερε τὸν οὐίον του, ὅντα ἔως δεκαπέντε ἑτῶν καὶ πάσχοντα πρὸ τριῶν χρόνων πόνους τοῦ στομάχου εἰς τὸ ἀριστερὸν μέρος, οἱ ὅποιοι ἐφαίνοντο νὰ πρέρχωνται, καθὼς ἔλεγεν δὲ ἄρρωστος, ἀπὸ ἔνα πρᾶγμα, τὸ ὅποιον ἐκινεῖτο καὶ τὸν κατέτρωγε. Ο κ. Ἀμφων τὸν ἐδιώρισε νὰ πέρνη ἐν τι καθάρσιον καθημέραν, ἔως οὗ ἡ αἰτία τοῦ κακοῦ νὰ ἐξελθῃ διὰ τῶν διαχωρημάτων· ἢ δευτέροις δόσις τοῦ ἴατρικοῦ ἐπέφερε τὸ σωτήριον τούτο ἀποτέλεσμα.

ὅμοι μὲ τὸ μέτρον τῶν βιζαντινῶν μετέβη εἰς τοὺς ἀλλοὺς μὴ πολιτευομένους ἐπειδὸς, σίτινες ἵσαν συνειδηταὶ νὰ σέβωνται τῶν κρατουντῶν θυμαίων τὸ δονμα. Παράγεται δὲ ἵσως ἐκ τοῦ βωλού, ἐπειδὴ τὰ ἀγγεῖα ἐκεῖνα ἱσαν πήλινα. Τὸ λεβάνον τῆς Κρούσσας λέγει ὅτι ἡ ἀρμενία βωλός καὶ ἡ σαμία, ὅχι μόνον εἰς τὴν ἴατρην ἐχρησίμευον, ἀλλὰ καὶ ἀγγεῖα ἐξ αὐτῶν κατεστούαζον.

Τὸ παιδίον ἐξέρασεν ἔνα βάτραχον ζωντανὸν, ὅντα ἐκείνου τοῦ εἴδους, τὸ ὄποιον εύρισκεται συνήθως εἰς τὰ χωραφια, καὶ ὀνομάζεται φύσαλος (ἀσκοβούτα). ἡσθάνθη δὲ εὐθὺς τόσην ἐλάφρωσιν, ὥσε ἔτρεξε χαρούμενον πρὸς τὸν γονεῖς του νὰ δεῖη ἐκείνον τὸν πειρακτικὸν ξένον (μουσαφίρην), τὸν ὄποιον τόσον καιρὸν ἔτρεφε μέσα εἰς τὸν σόμαχόν του. Τὸ ζῶον εἶχε φύάσει σχεδὸν εἰς μέτριον μέγεθος καὶ ἐκβῆκε ζωντανὸν πλὴν εὐθὺς ἀφ' οὐ ἀφέθη κατὰ γῆς, ἐσταύρωσε τοὺς πύδας του ἐπάνω εἰς τὴν κοιλίαν του, καὶ ἐψύφησε. Φαίνεται ὅτι δὲν ἡμιπόρεσε νὰ ὑποφέρῃ τὴν τόσον ταχεῖαν μετάβασιν εἰς τὸν ἀέρα, τὸν ὄποιον δὲν εἶχεν ἀναπνεύσει ἀκόμη, καὶ εἰς μίαν θερμοκρασίαν πολὺ κατωτέραν ἀπὸ τὴν τοῦ σώματος, μέσα εἰς τὸ ὄποιον ἔχειν. Ο νέος εὐθὺς εὔρηκε τὸν ὕπνον, τὸν ὄποιον πρὸ τόσου καιροῦ εἶχε χαμένον, καὶ ἀνέλαβε μετ' ὀλίγον καιρὸν τὴν ὑγείαν τὴν συνήθη εἰς τὴν τίλικίαν του ἀλλ' αἰσθάνεται καθ' ὅλην τὴν ζωὴν του μίαν ἀπέχθειαν, ὅταν βλέπῃ φύσαλον· καὶ δὲν ἐμπορεῖ τις νὰ τὸν μεμφθῇ ὅτι κυριεύεται ἀπὸ κάμμιαν πρόληψιν, τὴν ὄποιαν τίποτε δὲν δικαιολογεῖ· καθὼς καὶ οἱ κεραυνόπληκτοι συγγωροῦνται, ἀν αἰσθάνονται κάπποιαν συγκίνησιν ἢ ταραχὴν, ὅταν ἀσράπη καὶ βροντᾶ.

Η ΘΙΚΑ.

Δουλεύειν πάθεσι χαλεπώτερον, ἢ τυράννοις. — Ἐλεύθερον ἀδύνατον εἶναι, τοῖς πάθεσι δουλεύοντα καὶ ὑπὸ παθῶν κρατούμενον. — Οὐδεὶς ἐλεύθερος ἔστι τοῦ μὴ κρητῶν. (Πυθαγόρη).

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ.

Προσκαλοῦνται οἱ κατὰ τόπους ἐπιστάται τοῦ παρόντος περιοδικοῦ πονήματος νὰ πέμψωσι διὰ τοῦ ταχυδρομείου τὴν συνδρομὴν τοῦ πρώτου ἐξαμήνου, καὶ ν' ἀναγεώσωσι τὴν διὰ τὸ νέον ἐξάμηνον.

Ο Ἐκδότης.